

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Карпенко І. В.

“16” червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНЕ ЄВРОПЕЙСЬКЕ МИСТЕЦТВО

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)

галузь знань _____ 03 гуманітарні науки
(шифр і назва)

спеціальність _____ 033 – філософія
(шифр і назва)

освітня програма _____ 033 – філософія
(шифр і назва)

спеціалізація _____ «Європейські студії»
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ філософській

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

"16" червня 2023 року, протокол № 6

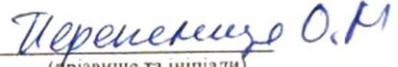
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Азарова Юлія Олегівна
Кандидат філософських наук, доцент,
Доцент кафедри теоретичної і практичної філософії ім. проф. Й. Б. Шада

Програму схвалено на засіданні
кафедри теоретичної і практичної філософії ім. проф. Й. Б. Шада

Протокол від "01" червня 2023 року № 10

Завідувач кафедри теоретичної і практичної філософії ім. проф. Й. Б. Шада

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником
проектної групи) _____

назва освітньої програми

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету

_____
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від "14" червня 2023 року № 10

Голова науково-методичної комісії

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Сучасне європейське мистецтво” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки бакалаврів для спеціальності: 033 – Філософія, спеціалізації – Європейські студії.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання є ознайомлення студентів з сучасним мистецтвом Європи.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розгляд сутності та специфіки сучасного європейського мистецтва;
- дослідження проблемно-тематичного кола сучасного європейського мистецтва;
- знайомство з провідними школами і течіями в сучасному європейському мистецтві;
- аналіз творів сучасних європейського митців.

1.3. Кількість кредитів – 3 кредити

1.4. Загальна кількість годин – 90 годин (денна форма);

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
8-й	
Лекції	
20 год.	
Практичні, семінарські заняття	
20 год.	
Самостійна робота	
50 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

У результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати**:

- специфіку розвитку сучасного європейського мистецтва
- провідні школи, течії та напрямки сучасного європейського мистецтва
- знакові фігури та постаті сучасного європейського мистецтва
- факти та артефакти сучасного європейського мистецтва

У результаті вивчення даного курсу студент повинен **вміти**:

- орієнтуватися у тематичному просторі сучасного європейського мистецтва;
- викладати тематичний матеріал та його коментувати;
- вести дискусію та аргументувати свою точку зору з приводу головних питань;

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна складається з двох розділів, які містять 10 тем:

Розділ I.

Тема 1. Проблеми розвитку сучасного європейського мистецтва

Сучасність як «особливий художній код». Творчі принципи сучасного мистецтва естетики. «Принцип нон-селекції» (Д. Фоккема). «Вкрадений об'єкт» (П. Ван ден Хевель). «Пастіш» (Ф. Джеймсон). «Панорамний образ» (К. Брук Роуз). «Розмаїття текстуальних світів» та «подвійне кодування» (Ч. Дженкс).

Основні стратегії сучасного європейського мистецтва. Емансипація від традиційних художніх канонів. Символізм. Полісемія. Аксиологічний плюралізм. Стильовий синкретизм. Серійність. Репродуктивність. Орієнтація на новітні засоби масової комунікації. Критика модернізму. Формування постмодернізму.

«Сучасне європейського мистецтво» та його «гіперестетика» (А. Крокер, Д. Кук). Парадоксальні доміанти сучасного естетичного смаку. «Дисгармонійна гармонія». «Асиметрична симетрія». «Поетика дуалізму». «Красота дисонансів».

Формування нових видів та жанрів мистецтва. Медіа-арт. Відео-арт. Інвайронмент. Інсталяція. Постмодерн і проблема синтезу мистецтв. «Електронні скульптури» (Р. Краус, Т. Браун). «Тілесні фотографії» (Ф. Вудмен). «Ширяючі конструкції» (З. Хадід). «Телескульптури» (Н. Дж. Пайк).

Тема 2. Живопис

Формування новітніх тенденцій в сучасному європейському живопису. Еротизація мистецтва (Д. Аті: «Мрія про любов», С. Кокс: «Екстаз: свята Агнеса», Е. Сивітіко: «Марс і Венера»). Мелодраматизація мистецтва (Р. Кітай: «Три грації», К. Маріані: «Посейдон», Г. Гаруст: «Борці»). Віртуалізація мистецтва (М. Костаніс: «Фігура, яка стоїть», Ж. Де Ендрія: «Брюнетка, яка сидить на постаменті»).

Течії та напрямки сучасного європейського живопису. «Метафізичний живопис» (Р. Берні, Г. Гаруст, А. Кіфер, К. Ле Брен, К. Маріані, М. Морл). «Наративізм» (Ж. Біл, Ж. Валеріо, Р. Кітай, В. Крозьє, Е. Леслі, М. Мазур, Ж. МакГерел, Д. Сал, Ж. Фінлі, Е. Фішл, Д. Хокні). «Алегоризм» (М. Ірлбечер, Л. Перрі, С. Робертс, Е. Сивітіко). «Реалізм» («Квазіреалізм») (Р. Грехем, Д. Джонс, Ж. Де Ендрія, Р. Ест, А. Куц, М. Леонардо, Р. Раушенберг, П. Рілстейн, Л. Френд, С. Холі). «Сентименталізм» (Б. Джекін, М. Ендрежевик, М. Ендрюс, Е. Ерайк, П. Жермуні, Р. Шиффер). «Мінімалізм» (К. Андре, Р. Морріс, Д. Едді, Ч. Клоуз, Р. Естес, Р. Гоїнгз, Ф. Дюфрен, Р. Енс, І. Клен).

Сучасні європейські арт-виставки та фестивалі («Documenta X», «Medienkonzert»). Сучасні арт-проекти (В. Де Марія: «Вертикальний кілометр Землі», Й. Бойс: «Сім тисяч дубів», Б. Науман: «Антропосоціо»). Значення арт-акцій в сучасному художньому житті. Сучасні арт-практики.

Тема 3. Музика

Новітні тенденції в західній музиці II пол. XX ст. Сучасний погляд на музичне мистецтво: «Музика вільного простору» (П. Булез), «Еклектичний контрапункт» (Стів Райх), «Музика як емоційна асоціація» (С. Губайдуліна). «Музика як звуковий світ» (К. Пендерецький). «Музика як чистий звуковий вірш» (К. Штокхаузен). Поява «некласичного звукового простору».

Музика II пол. XX ст. та переосмислення творчої спадщини минулого. Неоромантизм і постмодерністські інтерпретації класичних опер (П. Селларс, М. Лангхоф, Л. Бонді).

Теорія сучасної музики. Теодор Адорно: «Філософія нової музики». Яніс Ксенакіс: «Формалізована музика». Жан Жак Натъє: «Музика та дискурс: до семіології музики». П'єр

Шиффер: «Трактати про звукові об'єкти». Карлхайнц Штокхаузен: «Музика в просторі», «Контакти», «Чотири принципа електронної музики». Дьєрдь Лігетті «Форма у новій музиці» та «Трансформація музичної форми».

Концептуальні ідеї сучасної музики. Сонорика. Особливості сучасної музичної естетики. Багатопараметровість композиції. Звертання до акустичних ілюзій. Розширення звукового матеріалу (електронна музика). Синтез прийомів європейської та несередземноморської музики. Створення нових типів музичної композиції. Доповнення музики немусичними (візуальними, віртуальними) засобами вираження. Перенос уваги з поліфонії на гетерофонію. Твір у становленні: «Відкрита форма».

Онтологія музичного твору. Новий підхід до структурної організації музичного твору. Дві основи творчого процесу. Раціональність як принцип побудови музичного твору. Закони точних наук у побудові твору. Стохастика (Я. Ксенакіс). Ірраціональність як компонент побудови музичного твору. Імпровізація, випадковість, гра у побудові твору. Алеаторика (Ч. Айвз, Дж. Кейдж, П. Булез, В. Лютославський).

Ключові проблеми сучасного музичного мистецтва. Дискусія про роль новітніх технічних засобів в творчому процесі (Е. Браун, М. Фелман, Ф. Грес). Проблема звукового синтезу (Д. Лігетті, М. Кагель, К. Пендерецький). Апеляція до масової культури (Ф. Глас, Т. Райлі). Реінтерпретація класики.

Творчі пошуки в композиторському мистецтві. К. Штокхаузен: введення «вербальної» партитури. Л. Ноно: мікроінтерваліка, мінімалізм музичного висловлювання. Д. Кейдж: синтез симфонічної музики з елементами поп- та рок-музики. Л. Форс: поєднання серійної техніки з алеаторикою. Ч. Айвз: Метроритміка.

Творчість видатних композиторів сучасності. Джон Кейдж (1912-1992) «Музика перемін», «Музика для фортепіано 21.52», «4 хвилини 33 секунди».

Дьєрдь Лігетті (1923–2003). «Пригоди» (1962). «Нові пригоди» (1962–1965). «Lontano» (1967). «Реквієм» (1965). «Le Grand Macabre» (1974–1977). «Тріо для скрипки, валторни та фортепіано» (1982). «Концерт для фортепіано з оркестром» (1985–1988). «Абсурдні мадригали» (1988–1993). «Концерт для скрипки з оркестром» (1990–1992). «Hamburg concerto» (1998–1999).

Лючано Беріо (1925–2003). «Mutazioni» (1956) «Присвячення Джойсу» (1958). «Circles» (1960). «Обличчя» (1961). «Симфонія» (1968). «Labirintus II» (1965). «Sequenza III» (1966). «Концерт для двох фортепіано з оркестром» (1972). «Еврідика» (1974). «La vera storia» (1978). «Реквієм» (1984). «Canticum Novissimo Testamenti» (1988). «Ноктюрн» (1994). «Ekfrasis» (1996). «Альтернативи» (1997). «Glosse» (1997). «Altra voce» (1999). «Solo» (1999). «Sequenza XIV» (2002). «Станси» (2003).

П'єр Булез (1925–2016). «Сонце вод» (1950). «Поліфонія Х» (1951). «Друга фортепіанна соната» (1952). «Молоток без майстра» (1953–1955). «Третя фортепіанна соната» (1955–1963). «Структури для двох фортепіано» (1956–1961). «Eclat» (1965). «Figures, doubles, prismes» (1957–1968). «Pli selon Pli» (1957–1989). «Ритуал пам'яті Бруно Мадени» (1974–1975). «Ескіз» (1976–1977). «Repons» (1980–1984). «Derive I» (1984). «Диалог двох тіней» (1982–1985). «Derive II» (1988–2006). «Une page d'ephemeride» (2005).

Карлхайнц Штокхаузен (1928–2007). «Перехрестна гра» (1951). «Контрапункти» (1953). «Електронні етюди» (1953–1954). «Спів юнаків» (1955–1956). «Моменти» (1962–1964). «Мікрофонія 1» (1964). «Телемузика» (1966). «Гімни» (1966–1967). «Настрій» (1968). «Мантра» (1969–1970). «Транс» (1971). «Знаки зодіаку» (1975) «Сіріус» (1975–1977). «Світло» (1977–2003). «Звук» (2004–2007).

Маурісіо Кагель (1931–2008). «Перехід II» (1958–1959). «Матч» (1964). «Гетерофонія» (1959–1960). «Staats-Theatr» (1967–1970). «Акустика» (1968–1970). «Людвіг ван Бетховен» (1970). «Зігфрід» (1971). «Kantri-Musik» (1975). «Фінал» (1981). «Реквієм за Ігорем Стравінським» (1982). «Les Idees fixes» (1988–1989) «Мистецтво шуму» (1995). «Чорний мадригал» (1998–1999). «Тріо для фортепіано» (2001).

Яніс Ксенакіс: «Аналогії», «Акрата», «Еонта», «Діаморфози», «Метастазис», «Номос Гамма». Луїджі Ноно: «Перервана пісня», «Вона прийшла», «Нудьга», «Не треба розмінювати Маркса», «Присвячення Еміліо Ведове».

Сучасні музично-теоретичні експерименти. «Група музичних досліджень» (Д. Мійо, О. Мессіан, Е. Варез). «Алгоритмічна (стохастична) музика» (Я. Ксенакіс). «Конкретна музика»

(П. Шеффер, О. Респігі, Е. Денисов, Д. Ухов). «Конвенціональна музика» (Р. Гаубеншток-Раматі, Л. Гурнік, Г. Лігетті). «Інтуїтивна музика» (О. Мессіан, К. Штокхаузен, С. Губайдуліна). Видатні європейські музично-мистецькі лабораторії. «Інститут музичної графіки» (Відень). «Фонологічна студія» (Мілан). «Студія експериментальної музики» (Польща). «Краніхштайнський музичний інститут» (Дармштадт). «Інститут досліджень та координації акустичної музики (IRCAM)» (Париж). Актуальні напрямки Sound studies. Комп'ютерна музика та інтерактивна композиція. Музичні експерименти 2000-х років. Музика і відеоряд. Музика і мультимедіа.

Тема 4. Театр

Сучасний європейський театр: «театральність як принцип життя». Театралізація сучасного світу. «Реальність як мімодрама» (Р. Барт). «Театрократія» (Ж. Баландье). «Новий трайбалізм» (Ж. Дельоз та Ф. Гваттарі). «Світ як негативний простір» (Р. Краус). Мистецтво та реальність: пошуки взаємодії.

Концептуально-теоретична основа сучасного європейського театру. Август Стрінберг (Жорстокий театр, Інтимний театр). Антонен Арто (Театр жорстокості). Ханс-Тіс Леманн (Постдраматичний театр) Lehmann Hans-Thies. Postdramatisches theater 1990.

Сучасний європейський театр і дискусія про природу вистави. А. Юберсфельд: «Читати театр» (1977). Е. Барба та Н. Саварезі: «Анатомія театру: словник театральної антропології» (1985). Е. Барба «Трактат з театральної антропології» (1980). К. Бене: «Театр без спектаклю» (1986). Й. Бірінгер: «Театр, теорія, постмодернізм» (1991). У. Уортен: «Сучасна драма і риторика театру» (1992). С. Мелроуз: «Семіотика драматичного тексту» (1994).

Театр як засіб репрезентації людської свідомості. Соматографічна «тілесність»: метасемантика сценічної дії. «Міф амбівалентності»: теорія і практика сучасного жіночого (феміністичного) театру.

Режисура та акторська гра: традиції і новації. Ф. Тьєцці: постановка «Гамлет-машини» Х. Мюллера. Д. Уорнер: постановка «Електри» Софокла. А. Мнушкіна: постановка «Орістей» Есхіла. А. Жолдак: постановка «Гамлет-сни» В. Шекспіра. Д. Уорнер: постановка «Гедди Габлер» Г. Ібсена.

Специфіка сучасного європейського театру. Переорієнтація з вербальності на тілесність, візуальну пластику, жест, ритуал. Принцип сотворчості: ліквідація опозиції автор – актор, актор – режисер, актор – глядач. Експериментальний характер сучасного театру. Асоціативність сценічних образів. Релігійні та психоаналітичні мотиви творчості. Парадоксальний синтез несумісних прийомів (кінопроекція та театр тіней, пантоміма і вокал).

Роберт Уілсон видатний театральний режисер, сценограф, драматург. Театр художника. Візуальний театр Р. Уілсона. «Життя та епоха Зігмунда Фрейда» (1969), «Погляд глухого» (1971), «Життя та епоха Йосипа Сталіна» (1973), «Ейнштейн на узбережжі» (1976), «Смерть, деструкція і Детройт» (1979), Доктор Фаустус» (1992). «Time-Rocker» (1997), «Поезія» (2000), «Жінка без тіні» (2002), «Танцююча у моєму серці» (2009), «Казки Пушкіна» (2015).

Еуженіо Барба. Е. Барба та Й. Бьєрнебу: театральна група «Театр Одина». «Хаосмос» (1993). «Міф» (1998). Міжнародна школа театральної антропології. Теоретичні праці. «Словник театральної антропології: таємне мистецтво артиста»

Міжнародні театральні журнали. «The Drama Review». «Performance Research». «New Theatre Quaterly». «Teatrologia».

Тема 5. Кінематограф

Особливості сучасного екранного мистецтва. Вплив постмодерністських ідей на розвиток кіно. Створення нової кіномови. Поняття «кіно-нарратив» («Film-narrativ»). Авторський кінематограф.

Кіно як форма реалізації уяви. Кіно як форма створення образів і знаків. Гра умовидів. Кіно і логіка чар. Процес «зачарування» / «розчарування». Екранні технології та повстання мас-медіа. Фільм у фільмі. Кіно про кіно.

Теоретики сучасного кіно. Жиль Дельоз: «Кіно 1: рух – образ» (1983). «Кіно 2: Образ час» (1985). Антон Хаакман: «По ту сторону дзеркала: кіно і фікція» (1977). Тімоті Корріган: «Кіно без меж» (1991). Керрол Ноел: «Майбутнє ілюзії: Голівуду – сімдесят (і далі)» (1982). Крістіан Метц «Уявлене означуване. Психоаналіз і кіно» (1982). В. Лебо «Психоаналіз і кіно: гра тіней» (1982). В. Іванов «Фільм у фільмі» (1981). Лотман Ю. «Місце кіномистецтва в механізмі культури» (1977). Ю. Цивьян «До метасеміотичного опису оповідання у кінематографі» (1984). М. Ямпольський «Пам'ять Тиресія: Інтертекстуальність і кінематограф» (1993). Р. Беллур «Аналіз фільма» (1979).

Поява нових жанрів кінематографічного мистецтва. «Міфологізований історизм» (В. Вендерс, Р. Фастбіндер). «Неореалізм» (Р. Росселіні). «Фурурологічний трилер» (С. Спілберг, Дж. Лукас). «Шокотерапія» (Р. Поланські, Д. Линч, Д. Джармуш). «Маньєризм» та «Живописне бароко» (Ф. Фелліні, М. Феррері, Л. Вісконті, П. Пазоліні). «Концептуалізм» (Ж. Л. Годар, Д. Джар-мен, К. Тарантіно, П. Грінуей).

Видатні шедеври сучасного кіно. Вуді Алєн: «Спогади про Зоряний пил». Роберт Альтмен: «Гравець». Жан Жак Анно: «Ім'я Рози». Інг-мар Бергман: «Фанні та Олександр». Бернардо Бертолуччі: «Останній імператор». Жан Люк Годар: «Чоловіче – жіноче», «Китаянка», «Уїк-енд». Джулія Деш: «Дочки праху». Роберт Земекіс: «Хто підставив кролика Роджера?». Філіпп Кауфман: «Неймовірна легкість буття». Стенлі Креймер: «Сковані одним ланцюгом». Девід Лінч: Алфавіт, Внутрішня імперія, «Втрачений шлях», «Синій оксамит». Роберто Росселіні: «Німеччина, рік нульовий», «Рим – відкрите місто». Мартин Скорсезе: «Остання спокуса Христа». Рідлі Скот: «По лезу бритви». «Стівен Спілберг: «Перелік Шиндлера». Федеріко Фелліні: «8 1/2», «Джульєтта і парфум», «Амаркорд». Симфонія образів новітнього кіно.

Художні прийоми сучасного кіно. «Цитатний принцип». Колаж кіноряду і літературного тексту. Синтез акторської гри та техніки анімації. Комп'ютерні спецефекти. Особлива роль титрів, авторського коментарю, звукових ефектів. Поліекран.

Дігiтальна революція в сучасному кінематографі. Створення нових форм художнього бачення. Оптико-кінетичні ілюзії як естетична норма. Комп'ютерна графіка та кіномонтаж. «Морфінг» та «компоузінг» як засоби створення нової реальності. «Неможливі об'єкти» в кіно (Ф. Жанті: «Нерухоми мандрівник»). «Віртуальний актор» як естетичний об'єкт («Форрест Гамп», «Правдива кривда», «Король-лев»). «Фільми-інсталяції» та «Фільми-перформанси».

Розділ II.

Тема 6. Архітектура

Архітектура – дзеркало культури ХХ ст. Формування постмодерністських тенденцій в архітектурі. Народження терміну «постмодерн» в архітектурі. Дж. Гаднат: «Постмодерністський будинок» (1949). Н. Певзнер: «Постмодерністський стиль» (1966). Ч. Дженкс: «Мова архітектури постмодернізму» (1977). П. Голдберг: «Вступ до постмодернізму» (1977). С. Рей: «Суперманьєризм, нові позиції в постмодерністській архітектурі» (1977). Р. Стерн: «Біля краю постмодернізму» (1977).

Сучасна архітектура як «мета-архітектура». Постмодерн як синтез художніх стилів. Еклектицистські тенденції в сучасній архітектурі: колаж, цитатність, мозаїчність, асамбляж. Маньєристські тенденції в сучасній архітектурі: деканонізація, дезінтеграція, декомпозиція, гібридизація, комбінація. Сучасна архітектура як «дискусія між дзеркалом і амальгамою».

Основні творчі принципи сучасної архітектури. Ч. Дженкс: «Подвійне кодування». А. Грюмбах: «Принцип зворотної археології». А. Россі: «Принцип реалізму повсякденності». Р. Вентурі: «Пастіш». М. Нуньєс-Яновські: «Принцип гри і недетермінованості». М. Грейвз: «Інтертекстуальність». М. Кюло: «Наслідування історичним зв'язкам». П. Ейзенманн:

«взаємодія зовнішнього і внутрішнього простору». А. Ван Ейк: «Принцип рівноваги цілого і частин». Ф. Джонсон: «Функціональний еkleктизм». О. Унгерс: «Морфологічні трансформації».

Головні течії та напрямки сучасної архітектури.

«Пастіш-архітектура» як «апологія непослідовності, багатоплановості та багатозначності». Поняття «пастіш» в архітектурі (М. Гревз, Р. Вентури, Ч. Дженкс). Концептуальні засади «пастіш-архітектури»: «архітектура без архітектора», «хаос як архітектура». Композиційні прийоми «пастіш-архітектури»: «артикульована пластика», «ремінісценція», «хронотоп». Шедеври та пам'ятники.

«Структуралістська архітектура» як «архітектура призм та об'ємів». Поняття «структуралізм» в архітектурі (П. Блом, Ш. Вудс, А. Ван Ейк, А. Йосич, Ж. Кандиліс, К. Танге, Х. Херцбергер). Естетика «структуралізму»: «універсалізація», «структурація», «субординація», «ієрархія». Проекти та забудови.

«Деконструктивістська архітектура» як «пам'ятник нестабільності». Поняття «деконструкція» в архітектурі («Нью-Йоркська п'ятірка»: П. Ейзенманн, М. Грейвз, Дж. Хейдак, Ч. Гуотмі, Р. Мейер). Теоретичні засади «деконструктивістської архітектури»: «точка зсуву – архітектура сьогодні». Композиційні принципи «деконструкції»: «точкова сітка», «фолі» («божевілля»), «кінематографічний променад», «гра зміщених значень», «присутність відсутності», «стрічка Мебіуса». Пам'ятники деконструктивізму.

Постмодерн: мислення в термінах архітектури. Архітектурні відлуння постмодерністської «картини світу». Архітектурна критика як «текстуальний вимір архітектури». Постмодерна думка і архітектурні бестселери ХХ ст.: Ботан Богнар. Ендрю Бенджамін. Дженіфер Блумер. Марк Віглі. Ентоні Відлер. Джефф Кіпніс. Марк Казінс. Беатріс Коломна. Теорія архітектури: дискурси *про* архітектуру та дискурси *в* архітектурі. «Літературоцентризм» сучасної архітектури.

Тема 7. Скульптура

Новітні тенденції в європейській скульптурі 1960–1980 рр. Поява арт-об'єктів, риси яких підривають класичне сприйняття скульптури. Сучасна скульптура як «специфічний об'єкт» (Дональд Джадд). Скульптура, інсталяція, енвайронмент (спільне і відмінне). Нові пластичні принципи (оптичність, динаміка, плинність, невизначеність форми). «Тенсегріті» (tensegrity) як поєднання напруги (tension) та структурної цілісності (structural integrity). Антимиметичний характер сучасної скульптури. Символіка та емблематика сучасної скульптури.

Концептуальні новації сучасної скульптури. Скульптура як «театр дійсності» (Клас Ольденбург). Скульптура як «радикальна абстракція» (Ентоні Каро). Маніфест нової пластичної мови. «Мета сучасної скульптури полягає у передачі плинної та невловимої сутності матеріального образу, ніби посмішки Чеширського кота» (Девід Сильвестр).

Теорія і філософія сучасної скульптури. Клемент Грінберг: «Нова скульптура» (1948). Вільям Такер і Тім Скотт: «Роздуми про скульптуру» (1967). Майкл Фрід: «Мистецтво об'єктності» (1967). Вільям Такер: «Есе про скульптуру» (1969). Вільям Такер: «Мова скульптури» (1974). Розалінд Краус: «Скульптура у розширеному сенсі» (1978).

Майстри сучасної європейської скульптури. Творчість Йозефа Бойса (1921–1986). Маніфест про соціальну скульптуру» (1978). Пластичні об'єкти Й. Бойса. «Скорботні старі люди» (1954). «Рояль» (1966). «Землетрус» (1981). «7000 дубів: базальт» (1982). «Батарейка Капрі» (1985). Теорія «розширеного мистецтва» Й. Бойса.

Творчість Ентоні Каро (1924–2013). Скульптура як «живописна вертикаль». «Квартет» (1972). «Emma Dipet» (1977). Серія «Страшний суд» (1995–1999). «Magnolia Passage» (2006). Серія «Капелла зі світла» (2008). Скульптура та інсталяція Е. Каро в оцінках критики. Клемент Грінберг: «Ентоні Каро» (1975). Розалінд Краусс: «Чи є Ентоні Каро парадигматичним митцем?» (1975). Вільям Рубін: «Ентоні Каро» (1975).

Творчість Гюнтера Юккера (нар. 1930). «Мистецтво цвяхів» Г. Юккера. «Швейна машинка в оточенні цвяхів» (1963). «Агресивний куб» (1970). «Террор-оркестр» (1980). «Поетика агресії» (1987). «Портрет Олівера Марка» (2011). Участь у мистецькій групі «Zero».

Творчість Хайнца Мака (нар. 1931). Кінетична скульптура Х. Мака. Теорія «динамічних структур». Художній маніфест «Спокій занепокоєння» («Die Ruhe der Unruhe», 1958). Заснування групи «Zero». Проект «Сахара» (1958). Серія «Кольорові сузір'я» («Chromatic Constellation», 1991). Проект «Columne pro coelo» (1985). Скульптура-водоспад «Wassertor» (2011). Скульптурні сади Х. Мака.

Творчість Баррі Фленагана (1941–2009). Міська скульптура та інсталяція Б. Фленагана. «Заєць-пострибайко» (1979). «Заєць-філософ» (1980). «Заєць-боксер» (1984). «Заєць на дзвоні» (1988). «Зайці-акробати» (1988). «Заєць-Ніжинський» (1996). «Заєць-барабанщик» (2007). Ленд-арт Б. Фленагана.

Творчість Біла Вудроу (нар. 1948). Концептуальна скульптура Б. Вудроу. «П'ять предметів» (1980). «Слон» («Elephant», 1984). «Автопортрет» (1987). «Вдалих спуск» («Well Down», 1987). «Корал» («Corral», 1992). «Зубріння історії» (1995). «Золоті потоки» («Pond», 2006). Праця в об'єднанні «Нова британська скульптура».

Творчість Аніша Капура (нар. 1954). Фігуративна скульптура А. Капура. «Скульптура кольору: 1000 імен» (1982). «Мати як скеля» (1985). «Виветраючи світ навиворіт» (1995). «Небесне дзеркало» (2001). «Англія і Марсій» (2002). «С-образна дзеркально скульптура» (2005). «Дзеркало у небо» (2006). «Спуск у пустоту» (2009). «Левіафан» (2011). «Нисходження» (Descension, 2014).

Видатні шедеври сучасної скульптури. Кеннет Снелсон «Вежа з голок» (Needle Town, 1968). Жан Морін «Фрактальний простір» (Espace Fractal, 2004). Шираз Хаушарі «Храм Заходу» (1987). Рейчел Уайтрид «Дім» (1993). Мікеладжело Пістолетто «Венера у лахмітті». Жан Морін «Торкаючись хмар» (Reaching for the clouds). Мігель Шевальє «Фрактальна напружена цілісність» (Fracral Tensegity, 2007). Марк Воллінгер «Y-Дерево» (Y-Tree, 2008). Арнольдо Помадоро «Золотий шар» (Gold Sfera, 1990). Єнтоні Гормлі «Сферичні кола» (Domain Field, 2003). «Моя ностальгія про майбутнє» (Tinc nostalgia de futur, 2012). Міхаель Габріель «Зігмунд Фрейд» (Sigmun Freud).

Тема 8. Фотографія

Фотографія як вид мистецтва. Сутність фотографії. Фотографія як засіб мистецької комунікації. Фотографічне повідомлення та його значення. Інформативна функція фотографії. Фотографія як інтерпретація реальності. Фотографія як соціальний факт. Денотативна функція фотографії.

Види і жанри сучасної фотографії. 1. Документальна фотографія. 2. Політична фотографія. 3. Еротична фотографія. 4. Художня (театральна, студійна, мистецька). 5. Модна фотографія (fashion-зйомка). 6. Вулична фотографія. 7. Воєнна фотографія. 8. Спортивна фотографія. 9. Натуралістична фотографія (animal-зйомка).

Специфіка сучасної фотографії. Поняття «фотографічний дискурс» (А. Секула). Гра з текстурами, формами, світлом. Фото-сесія. Живопис і фото: проблема творчої взаємодії (Д. Аппельт, Ф. Гундлах, С. Зонтаг, Т. Руф, П. Теллер, Р. Хойссер). Сучасне фото: «вікна в потойбічний світ».

Майстри сучасної фотографії. Творчість Біла Брандта (1904–1983). Образна мова Б. Брандта. Серія «Нічний Лондон» («London's Night», 1938). Серія «Камера у Лондоні» («Camera in London», 1948). Серія «Літературна Британія» (1951). Серія «Еротика у перспективі» («Perspectives of Nudes», 1961). Серія «Тінь і світло» («Shadow and Light», 1966). «Поезія в об'єктиві» Б. Брандта.

Творчість Ірвіна Пенна (1917–2009). Серія «Жінка у Марокканському Палаці» («Woman in Marrocan Palace»). Серія «Лікарня» («Hospitale», 1980). «Дівчина з цигаркою» («Girl with

Тобассо», 1951). Серія «Усі світи у маленькій кімнаті» («Worlds in small room», 1974). Серія «Земні тіла» («Earthe bodies», 1980). Співпраця з журналом «Vogue». «Fashion Style» І. Пенна.

Творчість Макса Уолдмана (1919–1981). Серія «Кольорове місто» («Colour Town», 1947). Серія «Зеро Мостел» («Zero Mostel», 1965). Серія «Уолдман в театрі» («Waldman in Theatre», 1971). Серія «Після Раю» («After Eden»). Серія «Експериментальне ню» («Experimental Nude»). Серія «Уолдман про танок» («Waldman on Dance», 1977) Мистецтво Art-Nude М. Уолдмана.

Творчість Річарда Аведона (1923–2004). Серія «Спостереження» («Observations», 1959). Серія «Аведон:1960-ті» («Avedon: the sixties», 1971). Фотокнига «Нічого особистого» («Nothing personal», 1964). Серія «Портрети» («Portraits», 1974). Серія «Сім'я» («Family», 1976). Серія «Жінки світу» («Womans of world», 1997). Серія «За демократію» («For Democracy», 2004).

Мистецтво портретного фото. Портрети політиків (Р. Рейган, Д. Ейзенхацер, Дж. Буш, Х. Клінтон), акторів (Ч. Чаплін, М. Монро), митців (П. Пікассо, Е. Воргол), музикантів (Дж. Ленон). «Людина як символ самої себе» у фото-сесіях Р. Аведона.

Творчість Ейко Хосое (нар. 1943). Фотографія як «танок на межі» Е. Хосое. Серія «Покарання розами» («Killed by Roses», 1963). Співпраця з письменником Юкіо Місімою. Серія «Чоловік та жінка» («Men and Women», 1960). Серія «Малюнок шкіри» («Kamaitachi», 1970). Серія «Попіл смерті: Помпеї, Аушвіц, Хіросима» («Deadly Ashes: Pompei, Auschwitz, Nyrosima», 2007). Участь у мистецькому колі «VIVO». «Жорстока естетика» Е. Хосое.

Творчість Пітера Ліппмана (нар. 1956). Фотографії-картини П. Ліппмана. Серія «Квіти та підбори». Серія «Парковка у раю» (Paradise Parking). Співпраця з будинком моди «Cristian Loubutin». Фантастичний світ П. Ліппмана.

Теоретики сучасного фотомистецтва. А. Базен «Онтологія фотографічного образу» (1945). Р. Барт: «Риторика образу» (1964), «Camera Lucida: коментар до фотографії». С. Зонтаг: «Про фотографію». Л. Рифеншталь: «Моє мистецтво фотографії». Б. Савчук: «Філософія фотографії». Алан Секула: «Про політику репрезентації і трафік у фотографії» («On the politics of representation and traffic in photography», 1980). Алан Секула: «Про створення фотографічного значення» («On the invention of the photographic meaning», 1982).

Тема 9. Відео-арт, тв-арт та медіа-арт.

Революція у візуальному мистецтві. Поява нових технік створення зображення у 1960-1980-ті рр. (ксерокс, сканер, відео, комп'ютер). Розмаїття технічних засобів і форм репрезентації творчої уяви. Кіно, відео і телебачення: спільне і відмінне. Характерні риси відео-арту (особистий вимір, інтимність, психоделіка, миттєвість). Відеологія як логіка бачення.

Формування відео-арту (1960-1980 рр). Перші проекти відео-арту. Вольф Фостель «Деколяж № 1» (1958). Леслі Левін «Відеоспостереження» (1966). Віто Аккончі «Відео нагляд» (1969). Даглас Девіс «Етюди на чорно-білій відео-стрічці» (1971). Даглас Девіс «Відео проти відео» (1972). Ед Емшвіллер «Scare-mates» (1973). Така Ішмура «Подвійний портрет» (1973). Хуан Дауні «Подорож» (1974). Кен Фейнголд «Вода, що тече з одного світу в інший» (1980).

Розквіт відео-арту (1980-2010 рр.). Поява відео-скульптур, відео-інсталяцій, відео-перформансу. Валентин Букатін, Булат Галеев, Рустам Сейфуллін «Космічна соната» (1981). Роберт Каен «Присвячення П'єру Булезу» (1985). Дора Бірнбаум «Відеостіна у Ріо» (1989). Макс Елмі «Залишаючи ХХ ст.» (1992). Рей Репп «Хутрянний футляр» (1992). Стефані Сміт і Едвард Стюарт «Проникнення» (1993). П'єр Юнг «Ремейк» (1995). Шеріл Донеган «Визин у майстерню» (1997). Даглас Ейткін «Електрична земля» (1999). Ейя-Ліза Ахтіла «Будинок» (2003).

Творчість Вуді (нар. 1937) і Штейни (нар. 1940) Васюлків. Відео-сюрреалізм Васюлків. «Будинок» (1973). «Золотий подорож» (1973). «Машинний зір» (1976). «Сила» (1997).

Творчість Брюса Наумана (нар. 1941). Відео-телесність Б. Наумана. «Позиції на стінці та полу» (1968). «Відеокоридор» (1968).

Народження ТВ-арту (1960-1980 рр.). Перші проекти ТВ-арту. У Кіт Соньє «Чорне світло» (1970). Джон Балдесарі «Я створюю мистецтво» (1971). Даглас Девіс «Вуличні сцени» (1972). Річард Серра «Телебачення створює дюдей» (1973). Кіт Соньє «Кольорова серветка» (1973). Пітер Кампус «Негативний перетин» (1974). Джон Райлі «Ірландські репортажі» (1974). Кен Фейнголд «Людський сон» (1980).

Розвиток ТВ-арту (1980-2010 рр.). Соціальні, політичні та феміністичні мотиви у ТВ-арті. Пітер Агостино «ТВ-стрічки» (1981). Дітер Фрйозе «Шпигунський цикл *Великий брат*» (1987). Кшиштоф Водичко «Ксенологія» (1992). Шанталь Акерман «Репортаж зі Сходу» (1993). Віллі Доєрті «Наприкінці дня» (1994). Джудіт Баррі «Тверда камера» (1994). Марсель Олденбах «Кулаки в кишенях» (1994). Сукран Азіз «Ремінісценції» (1998). Ширіл Немат «Викрадення» (1999). Айзек Жульєн «Балтімор» (2000). Ів Сасман «89 секунд в Алькасарі» (2004).

Творчість Нам Джун Пайка (1932–2006). TV-арт як естетична форма *Kultur-Kritik*. «TV-куб» (1963). «Точка світла» (1963). «TV-сад» (1974). «TV-море» (1974). «Сюїта 212» (1975). «Глобальний кайф» (1975). «TV-Мислитель» (1975). «TV-рибки» (1976). «The More then Better» (1988). TV-арт і протест проти ідеології телебачення.

Поява медіа-арту (1960-1980-ті рр.). Говард Фрід «Арлекин зсередині» (1971). Даглас Девіс «Промова» (1972). Ед Емшвіллер «Термогенеза» (1973). Кіт Соньє «Анімація I» (1973). Кіт Соньє «Анімація II» (1974). Валентин Букатін, Булат Галєєв, Рустам Сейфуллін «Електронний митець» (1975–1980). Джудіт Баррі «Калейдоскоп» (1979).

Розвиток медіа-арту (1980-2010 рр.). Кен Фейнголд «Алегорія забуття» (1981). Роберт Каен «Просто час» (1983). Андреас Гурськи «Завод Siemens» (1991). Стефані Сміт і Едвард Стюарт «Підтримка» (1996). Андреас Гурськи Серія «Чиказька фондова біржа» (1998-1999). Айзек Жульєн «Дорога у Масатлон» (1999). Пьєр Юнг «Третя пам'ять» (1999). Шеріл Немат «Захоплення» (2000). Джеффри Уолл «Ранок» (2003).

Творчість Білла Віоли (нар. 1951). «Інформація» (1973). «Келья Святого Іоанна Креста» (1983). «Затримка свідомості» (1991).

Творчість Гері Хілла (нар. 1951). «Дыра в стене» (Hole in the Wall, 1974). «Електронна лінгвістика» (1977). «Incidence of Catastrophe» (1987). «Between Cinema and a Hard Place» (1991). «Великі кораблі» (1992).

Комп'ютерне мистецтво. Електронна палітра та комп'ютерна графіка. Майкл Нолл «Квадратура Гаусса» (1963). Ліліан Шварц «Пікселляція» (1970). Жан Пьєр Івараль «Синтезована Мона Ліза» (1989). Мігель Шевальє «Антропометрія» (1990). Вільям Летем «Еволюція форми» (1990). Кіт Коттінгем «Портрети-фікції» (1992). Норман Баллард і Джой Вулке «Візуалізація часу» (1995). Джон Саймон «Пересічний образ» (1997). Джеффри Уолл «Хлопці» (2003).

Цифрове мистецтво. Лера Любін «Історична пам'ять зустрічається з цифровою пам'яттю» (1985). Ліліан Шварц і Жан Пьєр Івараль «Мона Ліза / Леонардо Да Вінчі» (1987). Айзек Жульєн «У пошуках Ленгстона» (1989). Джеффри Уолл «Несподіваний вітер» (1993). Єнтоні Азіз і Сем Купер «Дистопія» (1994). Чип Лорд «Завешення ХХ ст.» (1994-1995). Віктор Бьорджин «Angelus Novus» (1995). Джон Саймон «Розгортання об'єкта» (2002). Айзек Жульєн «Paradise Omeros» (2003). Міхаель Ровнер «Зупинка часу» (2003).

Застосування електроніки та синтезаторів у медійних мистецтвах. «Mood Audio Syntesier» (Роберт Мун, 1973). «Scanimate» (Кіт Соньє, 1973). «Syntesier Paik / Abe» (Нам Джун Пайк, Сюй Абе, 1973). «Image Processor» (Ед Емшвіллер, 1973). Створення 3-D зображень. Цифрові камери. Інтерактивні технології. Internet. Grid-net. Мультиекранні інсталяції.

Відео- та медіаистецтво в оцінках критики. Даглас Холл і Саллі Джо Фойфер «Розуміння відео» (1990). Лев Манович «Що таке цифрове кіно?» (1995). Тімоті Дракрі «Історія художнього використання телекомунікаційних медіа» (1999). Раймон Беллур «Війна образів» (2000). Крістіна Пол «Цифрове мистецтво» (2003). Майкл Раш «Нові медіа у мистецтві» (2013). Концептуальні питання медіа-мистецтва. Перспективи розвитку медіа-мистецтва.

Тема 10. Перформанс

Перформативність як феномен сучасної культури. Термін «перформативна форма культури» (Ричард Шехнер). Поява перформативних мистецтв на межі 1950–1960 рр. Перформанс. Хепенінг. Акціонізм. Творчі засади новітніх арт-практик.

Перформанс як вид мистецтва. Термін «перформанс» (Роуз Лі Голдберг). Перформанс як художня подія. Характерні ознаки перформансу (процесуальність, динамічність, суб'єктивність, інтерактивність, ситуативність). Хронотоп перформансу. Принципи класифікації перформансів.

Типологія перформансу за змістом. 1. Концептуальний перформанс. 2. Екзистенційний перформанс. 3. Політичний перформанс. 4. Феміністичний перформанс. 5. Еротичний перформанс.

Концептуальний перформанс і творчий експеримент. Брюс Науман. «Позиції на стінці та на полу» (1968). Концептуальний перформанс як засіб отримання нового художнього досвіду.

Екзистенційний перформанс і аналітика людського буття. Тема самотності Екзистенційний перформанс як засіб мистецької репрезентації складної життєвої ситуації, або почуттів (болю, відчаю, насилля). Сон Чо: «Робінзон або я» (1996). Джордж Барбер: «Відмова» (1996). Нельсон Хендрікс: «Окно» (1997). Політичний перформанс і мистецьке осмислення суспільної сфери. Анна Халпрін: «Танець з пустим плакатом» («Blanc Placard Dance», 1967). Марина Абрамович: «Балканське барокко». Марина Абрамович та Улай: «Комуністичне тіло, капіталістичне тіло». Політичний перформанс як мистецька критика ідеології.

Феміністичний перформанс. Карен Ле Кок і Ненсі Юделман: «Кімната Леї» («Leah's room», 1972). Ребека Хорн: «Маска із пензлів» («Pencils-Masc», 1972). Мередіт Монк: «Виховання дівчат» («Parenting of girls», 1973). Анна Мендьятта: «Форми тіла» («Caminos del cuerpo», 1974). Марина Абрамович: «Губи Томаса» (1975). Дара Бірнбаум: «Диво-Жінка» («Wonder-Woman», 1979). Папілотті Ріст: «Я – дівчина» (1986). Седі Беннінг: «Якщо у дівчини є інтимний щоденник» (1990). Стефані Сміт і Едвард Стюарт: «Проникнення» (1993).

Еротичний перформанс і «телесна свідомість». Каролін Шнееман: «Око і тіло» («Eye and body», 1963). Валі Експорт «Тактильне кіно» (The tactile cinema, 1968). Джоан Джонас: серія «Дзеркальні осколки» («Mirror pieces», 1968–1971). Ребека Хорн: «Одноріг» («Unicorn», 1970). Джуді Чикаго: «Народження трилогії» («The birth of trilogy», 1972). Марина Абрамович: «Енергія покою» (1980). Філіс Бальдіно: «З косметикою / Без косметики» (1993). Стефані Сміт і Едвард Стюарт: «Підтримка» (1995). Теїдзі Фурухасі: «Коханці» (1995). Еротичний перформанс як засіб дослідження людської сексуальності.

Типологія перформансу за видами мистецтва. 1. Музичний перформанс. 2. Хореографічний перформанс. 3. Театральний перформанс. 4. Живописний або графічний перформанс. 5. Відеоперформанс.

Музичний перформанс. Джон Кейдж і Мерс Каннінгем: «Випадкова зустріч» («Encounter», 1946). Джон Кейдж і Мерс Каннінгем: «Анонімне соло» («Solo untitled», 1953). Мерс Каннінгем і Ла Монт Янг: «Зимова вітка»: («Winter branch», 1964). Мередіт Монк: «Пісні гор» («Songs from the Hill», 1976). Мередіт Монк: «Музика дольменів» («Dolmen music», 1979). Стів Райх і Анна Кеєрсмахер: «Фаза: чотири рухи на музику Стіва Райха» (Fase: four movements on the music of Steve Reich, 1982). Анна Кеєрсмахер: «Мікрокосм» («Micro cosmos», 1987). Мередіт Монк: «Атлас» («Atlas», 1991). Анна Кеєрсмахер: Mozart, 1992). Мередіт Монк: «Зіркова доріжка» («Star Track», 1995). Стів Райх і Анна Кеєрсмахер: «Дощ» («Rain», 2001)

Хореографічний перформанс. Тріша Браун: «П'єса на даху» («Roof Piece», 1973). «Прогулянка по стінці» («Walking on the wall», 1971). «Акумуляція» («Accumulation», 1971). «Локація» («Location», 1974). «Спіраль» (Spiral, 1975). Соло (Solo, 1976) Тріша Браун і Роберт Раушенберг «Крижана пастка» («Glacial Decoy», 1979) Тріша Браун і Роберт Раушенберг «Вмикання та вимкнення» («Set and reset», 1983)

Театральний перформанс. Люсінда Чайлдс і Лаура Дін: «Танок–обертання» (Circle Dance, 1972). Мерс Каннінгем: «Гірлянда» (1976). Івон Лайнер і Роберт Раушенберг Територія.

Живописний або графічний перформанс. «Астральна подорож» («Astral Convertible», 1989). «Дванадцять відтінків роз» («Twelve ton rose», 1996). «Орфей» («L'Orfeo», 1998). «Пігмаліон» («Pygmalion», 2010). «Злодії» («Rogues», 2011).

Типологія перформансу за жанром. 1. Інтерактивний перформанс (Interactive performance). Мерс Каннінгем «Точка у просторі» («Point in space», 1986). Стів Пекстон: «Магnezія» (Magnesium, 1972). 2. Мікс-перформанс (Mix-performance). Джон Кейдж і Мерс Каннінгем: «Концерт для фортепіано і оркестру» («Concert for piano and orchestra», 1958). Джон Кейдж «Роздум про тишу» (Voicelless Essays, 1987). Мередіт Монк: «Пісні Вознесення» («Song of Ascension», 2008). 3. Перформанс змішаного жанру (Cross-genre performance). Джон Кейдж, Девід Тодор, Мерс Каннінгем: «Асамбляж» («Assamblage», 1968). Мерс Каннінгем, Джон Кейдж Роберт Раушенберг: «Внутрішній ландшафт» («Innerscape», 1991). Мередіт Монк: «Пісні вулканів» («Volcano song», (1994). 4. Мультимедійний перформанс (Multimedia performance). Мерс Каннінгем і Нам Джун Пайк: «Мерц от Мерса і Пайка» (Merz be Merce and Paik, 19)

Теоретичне осмислення артефактів перформансу. Саллі Бейнс: «Гринвич-Віллідж: авангардний перформанс» («Greenwich-Village: Avant-garde Performance», 1993). Ричард Шехнер: «Дослідження перформансу» («Performance Studies», 2002). Марвін Карлсон: «Перформанс: критичний вступ» («Performance: a critical introduction», 2004). Філіп Аусландер: «Перформативність і документування перформансу» («The performativity and performance documentation», 2006).

Концептуальні проблеми перформансу. Патрік Кемпбел: «Аналізуючи перформанс: дослідження та інтерпретації» («Analyzing performance: issues and interpretations», 1996). Ричард Шехнер: «Есеї про теорію перформансу» («Essays on performance theory», 1976). Ребека Шнайдер: «Перформанс залишається» («Performance remains», 2001). Мейлінг Чен: «В іншому Лос-Анджелесі: багатогранне мистецтво перформансу» («In other Los Angeles: multicentric performance art», 2006). Андре Лепецький: «Виснажливий танець перформанс і політика руху» («The Exhausting dance: performance and politics of movements», 2006).

Філософія перформансу. Перформанс і гендерні студії. Анрі Сайр: «Чому постмодернізм має жіноче обличчя: об'єкт перформансу» («Why postmodernism is female face: the object of performance», 1996). Тілесність у перформансі. Ребека Шнайдер: «Експліцитне тіло у перформансі» («The Explicit body in performance», 1997). Перформанс між політикою і протестом. Свен Лютікен: «Ідеологія перформансу: минуле і сучасність» («Performance ideology: past and present», 2006). Перформанс як інтелектуальний проект. Саллі Бейнс і Андре Лепецькі «Сенс / почуття у перформансі» («The Senses in performance», 2007).

Перформанс у системі сучасного мистецтва. Стів Діксон: «Цифровий перформанс: історія нових медіа у театрі, танці, мистецтві перформансу та інсталяції» («Digital Performance: a history of New media in theatre, dance, performance art and installation», 2007). Олександра Картер: «Дослідження танцю та перформансу» («Dance studies and performance», 2010). Крістофер Бедфорд: «Віртуальна онтологія перформансу» («The virtual ontology of performance», 2011).

3. Структура навчальної дисципліни

3.1. (Денне відділення)

№	Тема	години			
		всього	лекції	семінари	сам.роб.
	Розділ І.				
1	Концептуальні проблеми сучасного мистецтва		2	2	5
2	Живопис		2	2	5
3	Музика		2	2	6
4	Кінематограф		2	2	6
5	Театр		2	2	6
	Розділ ІІ.				
6	Архітектура		2	2	5

7	Скульптура		2	2	5
8	Фотографія		2	2	5
9	Відео-арт та медіа-арт		2	2	5
10	Перформанс		2	2	5
	Разом		20	20	50

4. Теми семінарських занять

4.1. (денне відділення)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сучасність як «особливий художній код»	2
2	«Метафізичний живопис»	2
3	Творчість видатних композиторів сучасності (на вибір)	2
4	Театральна антропологія	2
5	Дігитальна революція в сучасному європейському кінематографі	2
6	Головні течії та напрямки сучасної європейської архітектури	2
7	Сучасна скульптура як «специфічний об'єкт»	2
8	Фотографічний дискурс і політика репрезентації	2
9	Цифрове мистецтво: факти та артефакти.	2
10	Екзистенційний перформанс і аналітика людського буття	2
	Разом	32

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
1	Основні стратегії сучасного європейського мистецтва
2	«Мінімалізм» у живопису
3	Музичні фестивалі та експериментальні твори
4	Творчі новації в постмодерністській літературі
5	Енергетичний театр
6	Стилі сучасної хореографії (Jazz dance, Street dance, Lyric dance)
7	Художні прийоми сучасного європейського кіно
8	«Деконструктивізм» в архітектурі
9	Інсталяція: типи і жанри
10	Майстри сучасної фотографії (на вибір)
11	Комп'ютерна графіка
12	Еротичний перформанс і «тілесна чуттєвість»

Самостійна робота є видом позааудиторної праці навчально-дослідницького характеру, яка виконується в процесі вивчення програми навчальної дисципліни.

Мета. Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, його систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення. Самостійна робота передбачає написання реферату на задану тему.

Основні етапи підготовки наукової роботи

На **першому** етапі студент обирає тему, консультується з викладачем щодо змісту роботи, її оформлення, підбору літератури.

Другий етап полягає в самостійному вивченні літератури з обраної теми.

Третій етап: на основі вивчених джерел складається план тексту.

Четвертий етап – написання тексту і його оформлення.

Вимоги до самостійної роботи

1. *Належний теоретичний рівень.* Студент повинен розкрити тему роботи на сучасному рівні розвитку наукових знань, коректно використовуючи відповідні методи та підходи. Крім того студент повинен повно розкрити основні поняття й терміни, які стосуються обраної теми.

2. *Дослідницький характер.* Робота повинна містити такі елементи дослідження:

- вивчення достатньої кількості джерел вітчизняних і зарубіжних авторів
- аналіз, порівняння та систематизація різних думок і підходів
- формування власної точки зору щодо обраної проблематики
- підсумовування роботи комплексом висновків та рекомендацій.

3. *Грамотність викладення матеріалу та його оформлення.* Текст роботи має бути логічно побудований з чіткою вираженою структурою. Також необхідно дотримуватись правил цитування, оформлення посилань та списку літератури. Якісна робота не повинна містити бути граматичних і стилістичних помилок.

6. Методи контролю:

тестування, самостійна робота

7. Схема нарахування балів

Приклад для іспиту

Поточний контроль та самостійна робота										Аудиторна робота	Іспит	Сума
Розділ 1					Розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів, Іс – іспит, С – сума.

8. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Шкала оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Базова література

1. Амман Ж. Томас Руф: «Інші портрети», або неслухняне мистецтво // Німеччина. – 1995. – № 5. – С. 61–62.
2. Зонтаг С. Про фотографію. – К.: Основи, 2002. – 189 с.

3. Коновалова О. Є. Скульптурні портрети Луїз Буржуа як суб'єктивний мистецький досвід руйнування канонів // Вісник Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. – 2017. – № 3. – С. 115–121.
4. Павленко Н. Поп-арт: В пошуках вимірів реальності // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Зб. наук. праць. – Вип. XI. – У 2-х ч. – Ч. 1. – К.: ДАКККіМ, 2003. – С. 191–199.
5. Розенфельд М. Принципи італійського футуризму і парадигма архітектури «хай-тек» // Мистецтвознавство України: Зб. наук. праць. – К.: Київ, 2001. – № 2. – С. 303–309.

Додаткова література

1. Войтенко В. Відео-арт // Кіно-коло. – 2002. № 16. – С. 138–139.
2. Кіралі Н. Театр як ілюстрована оповідь // Просценіум. – 2002. – № 1. – С. 70–72.
3. Павленко Н. Витоки американського живопису: переддень постмодерних метаморфоз // Культура і сучасність. – К. ДАКККіМ, 2004. – № 2. – С. 28–34.
4. Павленко Н. Про тенденції розвитку сучасного американського живопису // Наукові записки Київ. нац. пед. унів. ім. М. П. Драгоманова. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. – Вип. 8. – С. 104–110.
5. Стародубцева Л. Архітектура постмодернізму: Історія. Теорія. Практика. – К.: Спалах, 1998. – 208 с.

Література іноземною мовою (англійська)

1. Abbott J. Making Video // Abbott J. (Ed). The Contested Ground of Alternative Video On The West. Satellite Video Exchange Society, 2000.
2. Armstrong C. and Zegher C. (eds.). Women Artists at the Millennium. Cambridge, Massachusetts: October Books, 2006.
3. Cubitt S. Videography: Video Media as Art and Culture. London: MacMillan, 1993.
4. Greenberg C. "Modernist Painting" // Greenberg C. The Collected Essays and Criticism 1957–1969. Chicago: University of Chicago Press, 1993. P. 85–92.
5. Hanhardt J. G. (Ed.) Video Culture: A Critical Investigation. New York: Visual Studies Workshop Press, 1986.
6. Hatcher E. (ed.). Art as Culture: An Introduction to the Anthropology of Art. London and New York: Routledge, 1999.
7. Hofmann H. and Weeks S. Addison Gallery of American Art: Search for the real, and other essays Cambridge, Massachusetts: M.I.T. Press, 1967.
8. Holly M. and Moxey K. (eds.). Art History and Visual Studies. New Haven: Yale University Press, 2002.
9. Marchessault J. (Ed.). The Mirror Machine: Video and Identity. Toronto: YYY Books, 1995.
10. Pollock G. Generations and Geographies in the Visual Arts. London and New York: Routledge, 1996.
11. Pollock G. "Does Art Think?" In: Arnold D. and Iverson M. (eds.) Art and Thought. Oxford: Basil Blackwell, 2003. 129–174.
12. Pollock G. Encounters in the Virtual Feminist Museum: Time, Space and the Archive. London and New York: Routledge, 2007.
13. Rees A. L. A History of Experimental Film and Video. London: British Film Institute, 1999.
14. Rush M. New Media in Late 20th-Century Art. London and New York: Thames & Hudson, 1999.
15. Rogers H. Sounding the Gallery: Video and the Rise of Art Music. Oxford: Oxford University Press, 2013.

Конспекти лекцій

Розділ I.

Тема 1. Концептуальні проблеми сучасного мистецтва

Вступна лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Сучасність як «особливий художній код». Творчі принципи сучасного мистецтва. «Принцип нон-селекції» (Д. Фоккема). «Вкрадений об'єкт» (П. Ван ден Хевель). «Пастіш» (Ф. Джеймсон). «Панорамний образ» (К. Брук Роуз). «Розмаїття текстуальних світів» та «подвійне кодування» (Ч. Дженкс).

Основні стратегії сучасного мистецтва. Емансипація від традиційних художніх канонів. Символізм. Полісемія. Аксиологічний плюралізм. Стильовий синкретизм. Серійність. Репродуктивність. Орієнтація на новітні засоби масової комунікації. Критика модернізму. Формування постмодернізму.

«Сучасне мистецтво» та його «гіперестетика» (А. Крокер, Д. Кук). Парадоксальні доміанти сучасного естетичного смаку. «Дисгармонійна гармонія». «Асиметрична симетрія». «Поетика дуалізму». «Красота дисонансів».

Формування нових видів та жанрів мистецтва. Медіа-арт. Відео-арт. Інвайронмент. Інсталяція. Постмодерн і проблема синтезу мистецтв. «Електронні скульптури» (Р. Краус, Т. Браун). «Тілесні фотографії» (Ф. Вудмен). «Ширяючі конструкції» (З. Хадід). «Телескульптури» (Н. Дж. Пайк).

Питання для самоперевірки

1. Окресліть головні творчі принципи сучасного мистецтва.
2. Які основні стратегії сучасного мистецтва?
3. Що таке «гіперестетика»?

Тема семінару

Сучасність як «особливий художній код»

Тема 2. Живопис

Оглядова лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Формування новітніх тенденцій в сучасному живопису. Еротизація мистецтва (Д. Аті: «Мрія про любов», С. Кокс: «Екстаз: свята Агнеса», Е. Сивітіко: «Марс і Венера»). Мелодраматизація мистецтва (Р. Кітай: «Три грації», К. Маріані: «Посейдон», Г. Гаруст: «Борці»). Віртуалізація мистецтва (М. Костаніс: «Фігура, яка стоїть», Ж. Де Ендрія: «Брюнетка, яка сидить на постаменті»).

Течії та напрями сучасного живопису. «Метафізичний живопис» (Р. Берні, Г. Гаруст, А. Кіфер, К. Ле Брен, К. Маріані, М. Морл). «Наративізм» (Ж. Біл, Ж. Валеріо, Р. Кітай, В. Крозьє, Е. Леслі, М. Мазур, Ж. МакГерел, Д. Сал, Ж. Фінлі, Е. Фішл, Д. Хокні). «Алегоризм» (М. Ірлбечер, Л. Перрі, С. Робертс, Е. Сивітіко). «Реалізм» («Квазіреалізм») (Р. Грехем, Д. Джонс, Ж. Де Ендрія, Р. Ест, А. Куц, М. Леонардо, Р. Раушенберг, П. Рілстейн, Л. Френд, С. Холі). «Сентименталізм» (Б. Джекін, М. Ендрежевик, М. Ендрюс, Е. Ерайк, П. Жермуні, Р. Шиффер). «Мінімалізм» (К. Андре, Р. Морріс, Д. Едді, Ч. Клоуз, Р. Естес, Р. Гоїнгз, Ф. Дюфрен, Р. Енс, І. Клен).

Сучасні арт-виставки та фестивалі («Documenta X», «Medienkonzert»). Сучасні арт-проекти (В. Де Марія: «Вертикальний кілометр Землі», Й. Бойс: «Сім тисяч дубів», Б. Науман: «Антропосоціо»). Значення арт-акцій в сучасному художньому житті. Сучасні арт-практики.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть провідні течії та напрямки сучасного живопису?
2. Що таке «Метафізичний живопис»? Яка його творча програма? Які його представники?
3. Що таке «Квазіреалізм»? Яка його творча програма? Які його представники?

Тема семінару

«Метафізичний живопис»

Тема 3. Музика

Інформаційна лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Новітні тенденції в західній музиці II пол. XX ст. Сучасний погляд на музичне мистецтво: «Музика вільного простору» (П. Булез), «Еклектичний контрапункт» (Стів Райх), «Музика як емоційна асоціація» (С. Губайдуліна). «Музика як звуковий світ» (К. Пендерецький). «Музика як чистий звуковий вірш» (К. Штокхаузен). Поява «некласичного звукового простору».

Музика II пол. XX ст. та переосмислення творчої спадщини минулого. Неоромантизм і постмодерністські інтерпретації класичних опер (П. Селларс, М. Лангхоф, Л. Бонді).

Теорія сучасної музики. Теодор Адорно: «Філософія нової музики». Яніс Ксенакіс: «Формалізована музика». Жан Жак Натъє: «Музика та дискурс: до семіології музики». П'єр Шиффер: «Трактати про звукові об'єкти». Карлхайнц Штокхаузен: «Музика в просторі», «Контакти», «Чотири принципа електронної музики». Дьєрдь Лігетті «Форма у новій музиці» та «Трансформація музичної форми».

Концептуальні ідеї сучасної музики. Сонорика. Особливості сучасної музичної естетики. Багатопараметровість композиції. Звертання до акустичних ілюзій. Розширення звукового матеріалу (електронна музика). Синтез прийомів європейської та неєвропейської музики. Створення нових типів музичної композиції. Доповнення музики немuzичними (візуальними, віртуальними) засобами вираження. Перенос уваги з поліфонії на гетерофонію. Твір у становленні: «Відкрита форма».

Онтологія музичного твору. Новий підхід до структурної організації музичного твору. Дві основи творчого процесу. Раціональність як принцип побудови музичного твору. Закони точних наук у побудові твору. Стохастика (Я. Ксенакіс). Ірраціональність як компонент побудови музичного твору. Імпровізація, випадковість, гра у побудові твору. Алеаторика (Ч. Айвз, Дж. Кейдж, П. Булез, В. Лютославський).

Ключові проблеми сучасного музичного мистецтва. Дискусія про роль новітніх технічних засобів в творчому процесі (Е. Браун, М. Фелман, Ф. Грес). Проблема звукового синтезу (Д. Лігетті, М. Кагель, К. Пендерецький). Апеляція до масової культури (Ф. Глас, Т. Райлі). Реінтерпретація класики.

Творчі пошуки в композиторському мистецтві. К. Штокхаузен: введення «вербальної» партитури. Л. Ноно: мікроінтерваліка, мінімалізм музичного висловлювання. Д. Кейдж: синтез симфонічної музики з елементами поп- та рок-музики. Л. Форс: поєднання серійної техніки з алеаторикою. Ч. Айвз: Метроритміка.

Творчість видатних композиторів сучасності. Джон Кейдж (1912-1992) «Музика перемін», «Музика для фортепіано 21.52», «4 хвилини 33 секунди».

Дьєрдь Лігетті (1923–2003). «Пригоди» (1962). «Нові пригоди» (1962–1965). «Lontano» (1967). «Реквієм» (1965). «Le Grand Macabre» (1974–1977). «Тріо для скрипки, валторни та фортепіано» (1982). «Концерт для фортепіано з оркестром» (1985–1988). «Абсурдні мадригали» (1988–1993). «Концерт для скрипки з оркестром» (1990–1992). «Hamburg concerto» (1998–1999).

Лючано Беріо (1925–2003). «Mutazioni» (1956) «Присвячення Джойсу» (1958). «Circles» (1960). «Обличчя» (1961). «Симфонія» (1968). «Labirintus II» (1965). «Sequenza III» (1966). «Концерт для двох фортепіано з оркестром» (1972). «Еврідика» (1974). «La vera storia» (1978). «Реквієм» (1984). «Canticum Novissimo Testamenti» (1988). «Ноктюрн» (1994). «Ekfrasis» (1996). «Альтернативи» (1997). «Glosse» (1997). «Altra voce» (1999). «Solo» (1999). «Sequenza XIV» (2002). «Станси» (2003).

П'єр Булез (1925–2016). «Сонце вод» (1950). «Поліфонія Х» (1951). «Друга фортепіанна соната» (1952). «Молоток без майстра» (1953–1955). «Третя фортепіанна соната» (1955–1963). «Структури для двох фортепіано» (1956–1961). «Eclat» (1965). «Figures, doubles, prismes» (1957–1968). «Pli selon Pli» (1957–1989). «Ритуал пам'яті Бруно Мадени» (1974–1975). «Ескіз» (1976–1977). «Repons» (1980–1984). «Derive I» (1984). «Диалог двох тіней» (1982–1985). «Derive II» (1988–2006). «Une page d'ephemeride» (2005).

Карлнхайц Штокхаузен (1928–2007). «Перехрестна гра» (1951). «Контрапункти» (1953). «Електронні етюди» (1953–1954). «Спів юнаків» (1955–1956). «Моменти» (1962–1964). «Мікрофонія 1» (1964). «Телемузика» (1966). «Гімни» (1966–1967). «Настрій» (1968). «Мантра» (1969–1970). «Транс» (1971). «Знаки зодіаку» (1975) «Сіріус» (1975–1977). «Світло» (1977–2003). «Звук» (2004–2007).

Маурісіо Кагель (1931–2008). «Перехід II» (1958–1959). «Матч» (1964). «Гетерофонія» (1959–1960). «Staats-Theatr» (1967–1970). «Акустика» (1968–1970). «Людвіг ван Бетховен» (1970). «Зігфрід» (1971). «Kantri-Musik» (1975). «Фінал» (1981). «Реквієм за Ігорем Стравінським» (1982). «Les Idees fixes» (1988–1989) «Мистецтво шуму» (1995). «Чорний мадрігал» (1998–1999). «Тріо для фортепіано» (2001).

Яніс Ксенакіс: «Аналогії», «Акрата», «Еонта», «Діаморфози», «Метастазіс», «Номос Гамма». Луїджі Ноно: «Перервана пісня», «Вона прийшла», «Нудьга», «Не треба розмінювати Маркса», «Присвячення Еміліо Ведове».

Сучасні музично-теоретичні експерименти. «Група музичних досліджень» (Д. Мійо, О. Мессіан, Е. Варез). «Алгоритмічна (стохастична) музика» (Я. Ксенакіс). «Конкретна музика» (П. Шеффер, О. Респігі, Е. Денисов, Д. Ухов). «Конвенціональна музика» (Р. Гаубеншток-Раматі, Л. Гурнік, Г. Лігетті). «Інтуїтивна музика» (О. Мессіан, К. Штокхаузен, С. Губайдуліна).

Видатні музично-мистецькі лабораторії. «Інститут музичної графіки» (Відень). «Фонологічна студія» (Мілан). «Студія експериментальної музики» (Польща). «Краніхштайнський музичний інститут» (Дармштадт). «Інститут досліджень та координації акустичної музики (IRCAM)» (Париж). Актуальні напрямки Sound studies. Комп'ютерна музика та інтерактивна композиція. Музичні експерименти 2000-х років. Музика і відеоряд. Музика і мультимедіа.

Питання для самоперевірки

1. Окресліть концептуальні ідеї сучасної музики.
2. Назвіть видатні твори Лючано Беріо? В чому полягає специфіка його творчості?
3. Назвіть видатні твори Яніса Ксенакіса? В чому полягає специфіка його творчості?

Тема семінару

Творчість видатних композиторів сучасності (на вибір)

Тема 4. Театр

Інформаційна лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Сучасний театр: «театральність як принцип життя». Театралізація сучасного світу. «Реальність як мімодрама» (Р. Барт). «Театрократія» (Ж. Балансьє). «Новий трайбалізм» (Ж. Дельоз та Ф. Гваттарі). «Світ як негативний простір» (Р. Краус). Мистецтво та реальність: пошуки взаємодії.

Концептуально-теоретична основа сучасного театру. Август Стрінберг (Жорстокий театр, Інтимний театр). Антонен Арто (Театр жорстокості). Ханс-Тіс Леманн (Постдраматичний театр) Lehmann Hans-Thies. Postdramatisches theater 1990.

Сучасний театр і дискусія про природу вистави. А. Юберсфельд: «Читати театр» (1977). Е. Барба та Н. Саварезі: «Анатомія театру: словник театральної антропології» (1985). Е. Барба «Трактат з театральної антропології» (1980). К. Бене: «Театр без спектаклю» (1986). Й. Бірінгер: «Театр, теорія, постмодернізм» (1991). У. Уортен: «Сучасна драма і риторика театру» (1992). С. Мелроуз: «Семіотика драматичного тексту» (1994).

Театр як засіб репрезентації людської свідомості. Соматографічна «тілесність»: метасемантика сценічної дії. «Міф амбівалентності»: теорія і практика сучасного жіночого (феміністичного) театру.

Режисура та акторська гра: традиції і новації. Ф. Тьєцці: постановка «Гамлет-машини» Х. Мюллера. Д. Уорнер: постановка «Електри» Софокла. А. Мнушкіна: постановка «Орістей» Есхіла. А. Жолдак: постановка «Гамлет-сни» В. Шекспіра. Д. Уорнер: постановка «Гедди Габлер» Г. Ібсена.

Специфіка сучасного театру. Переорієнтація з вербальності на тілесність, візуальну пластику, жест, ритуал. Принцип сотворчості: ліквідація опозиції автор – актор, актор – режисер, актор – глядач. Експериментальний характер сучасного театру. Асоціативність сценічних образів. Релігійні та психоаналітичні мотиви творчості. Парадоксальний синтез несумісних прийомів (кінопроекція та театр тіней, пантоміма і вокал).

Роберт Уїлсон видатний театральний режисер, сценограф, драматург. Театр художника. Візуальний театр Р. Уїлсона. «Життя та епоха Зігмунда Фрейда» (1969), «Погляд глухого» (1971), «Життя та епоха Йосипа Сталіна» (1973), «Ейнштейн на узбережжі» (1976), «Смерть, деструкція і Детройт» (1979), «Доктор Фаустус» (1992). «Time-Rocker» (1997), «Поезія» (2000), «Жінка без тіні» (2002), «Танцююча у моєму серці» (2009), «Казки Пушкіна» (2015).

Творчість Еуженію Барба. Театральна група «Театр Одина» (Е. Барба, Й. Бьєрнебу). «Хаосмос» (1993). «Міф» (1998). Міжнародна школа театральної антропології. Теоретичні праці. «Словник театральної антропології: таємне мистецтво артиста»

Міжнародні театральні журнали. «The Drama Review». «Performance Research». «New Theatre Quaterly». «Teatrologia».

Питання для самоперевірки

1. Як змінюється театральна режисура та акторська гра у другій половині ХХ ст..?
2. Що таке «Візуальний театр»? В чому полягає специфіка творчості Роберта Уїлсона?
3. Що таке «Антропологічний театр»? В чому полягає специфіка творчості Еуженію Барби?

Тема семінару

Театральна антропологія як новітня тенденція мистецтва

Тема 5. Кінематограф

Інформаційна лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Особливості сучасного екранного мистецтва. Вплив постмодерністських ідей на розвиток кіно. Створення нової кіномови. Поняття «кіно-нарратив» («Film-narrativ»). Авторський кінематограф.

Кіно як форма реалізації уяви. Кіно як форма створення образів і знаків. Гра умовидів. Кіно і логіка чар. Процес «зачарування» / «розчарування». Екранні технології та повстання мас-медіа. Фільм у фільмі. Кіно про кіно.

Теоретики сучасного кіно. Жиль Дельоз: «Кіно 1: рух – образ» (1983). «Кіно 2: Образ час» (1985). Антон Хаакман: «По ту сторону дзеркала: кіно і фікція» (1977). Тімоті Корріган: «Кіно без меж» (1991). Керрол Ноел: «Майбутнє ілюзії: Голівуду – сімдесят (і далі)» (1982). Крістіан Метц «Уявлене означуване. Психоаналіз і кіно» (1982). В. Лебо «Психоаналіз і кіно: гра тіней» (1982). В. Іванов «Фільм у фільмі» (1981). Лотман Ю. «Місце кіномистецтва в механізмі культури» (1977). Ю. Цивьян «До метасеміотичного опису оповідання у кінематографі» (1984). М. Ямпольський «Пам'ять Тиресія: Інтертекстуальність і кінематограф» (1993). Р. Беллур «Аналіз фільма» (1979).

Поява нових жанрів кінематографічного мистецтва. «Міфологізований історизм» (В. Вендерс, Р. Фастбіндер). «Неореалізм» (Р. Росселіні). «Футоурологічний трилер» (С. Спілберг, Дж. Лукас). «Шокотерапія» (Р. Поланські, Д. Линч, Д. Джармуш). «Ман'єризм» та

«Живописне бароко» (Ф. Фелліні, М. Феррері, Л. Вісконті, П. Пазоліні). «Концептуалізм» (Ж. Л. Годар, Д. Джар-мен, К. Тарантіно, П. Грінуей).

Видатні шедеври сучасного кіно. Вуді Алєн: «Спогади про Зоряний пил». Роберт Альтмен: «Гравець». Жан Жак Анно: «Ім'я Рози». Інг-мар Бергман: «Фанні та Олександр». Бєрнардо Бєртолуччі: «Останній імператор». Жан Лєук Годар: «Чоловіче – жіноче», «Китайка», «Уїк-єнд». Джулія Дєш: «Дочки праху». Роберт Земєкіс: «Хто підставив кролика Роджєра?». Філіпп Кауфман: «Неймовірна легкість буття». Стєнлі Креймер: «Сковані одним ланцюгом». Дєвід Лінч: Алфавіт, Внутрішня імперія, «Втрачений шлях», «Синій оксамит». Робєрто Россєліні: «Німєчина, рік нульовий», «Рим – відкрите місто». Мартин Скорсєзе: «Остання спокуса Христа». Рідлі Скот: «По лєзу бритви». «Стівєн Спілбєрг: «Перелік Шиндлєра». Фєдєріко Фєлліні: «8 ½», «Джульєтта і парфум», «Амаркорд». Симфонія образів новітнього кіно.

Художні прийоми сучасного кіно. «Цитатний принцип». Колаж кіноряду і літературного тексту. Синтез акторської гри та техніки анімації. Комп'ютерні спецефекти. Особлива роль титрів, авторського коментарю, звукових ефектів. Полієкран.

Дігїтальна рєволюція в сучасному кінєматографі. Створєння нових форм художнього бачєння. Оптико-кінєтичні ілюзії як єстетична норма. Комп'ютерна графіка та кінємонтаж. «Морфінг» та «компоузінг» як засоби створєння нової рєальності. «Неможливі об'єкти» в кіно (Ф. Жанті: «Нєрухомий мандрівник»). «Віртуальний актор» як єстетичний об'єкт («Форрєст Гамп», «Правдива кривда», «Король-лєв»). «Фільми-інсталєції» та «Фільми-пєрформанси».

Питання для самопєрєвїрки

1. Який зміст вкладаєтьсє у поняття «кіно-наратив» («Film-narrativ»)?
2. Що таке «Футурологїчний трилєр»? Які рєжисєри працюють у цьому жанрі?
3. Як вїдбувєтьсє дігїтальна рєволюція в сучасному кінєматографі?

Тєма сємінару

Дігїтальна рєволюція в сучасному кінєматографі

Розділ II.

Тєма 6. Архітєктура

Інформаційна лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Архітєктура – дєзеркало культури ХХ ст. Формування постмодєрністських тєндєнцій в архітєктурі. Народження терміну «постмодєрн» в архітєктурі. Дж. Гаднат: «Постмодєрністський будинок» (1949). Н. Пєвзнєр: «Постмодєрністський стиль» (1966). Ч. Дженкс: «Мова архітєктури постмодєрнізму» (1977). П. Голдбєрг: «Вступ до постмодєрнізму» (1977). С. Рєй: «Супєрманьєризм, нові позиції в постмодєрністській архітєктурі» (1977). Р. Стерн: «Біля краю постмодєрнізму» (1977).

Сучасна архітєктура як «мєта-архітєктура». Постмодєрн як синтез художніх стилів. Еклєктицистські тєндєнції в сучасній архітєктурі: колаж, цитатність, мозаїчність, асамбляж. Маньєристські тєндєнції в сучасній архітєктурі: дєканонізація, дєзінтєграція, дєкомпозиція, гїбридизація, комбїнація. Сучасна архітєктура як «дискусія мїж дєзеркалом і амальгамою».

Основні творчі принципи сучасної архітєктури. Ч. Дженкс: «Подвійне кодування». А. Грюмбах: «Принцип зворотної архєології». А. Россі: «Принцип рєалізму повсєдєнності». Р. Вєнтурі: «Пастїш». М. Нуньєс-Яновські: «Принцип гри і недєтермінованості». М. Грєйвз: «Інтєртекстуальність». М. Кюло: «Наслідування історичним зв'язкам». П. Ейзєнманн: «взаємодія зовнішнього і внутрішнього простору». А. Ван Ейк: «Принцип рївноваги цілого і частин». Ф. Джонсон: «Функціональний еклєктизм». О. Унгєрс: «Морфологїчні трансформации».

Головні течії та напрямки сучасної архітєктури.

«Пастіш-архітектура» як «апологія непослідовності, багатоплановості та багатозначності». Поняття «пастіш» в архітектурі (М. Гревз, Р. Вентурі, Ч. Дженкс). Концептуальні засади «пастіш-архітектури»: «архітектура без архітектора», «хаос як архітектура». Композиційні прийоми «пастіш-архітектури»: «артикульована пластика», «ремінісценція», «хронотоп». Шедеври та пам'ятники.

«Структуралістська архітектура» як «архітектура призм та об'ємів». Поняття «структуралізм» в архітектурі (П. Блом, Ш. Вудс, А. Ван Ейк, А. Йосич, Ж. Кандиліс, К. Танге, Х. Херцбергер). Естетика «структуралізму»: «універсалізація», «структурація», «субординація», «ієрархія». Проекти та забудови.

«Деконструктивістська архітектура» як «пам'ятник нестабільності». Поняття «деконструкція» в архітектурі («Нью-Йоркська п'ятірка»: П. Ейзенманн, М. Грейвз, Дж. Хейдак, Ч. Гуотмі, Р. Мейер). Теоретичні засади «деконструктивістської архітектури»: «точка зсуву – архітектура сьогодні». Композиційні принципи «деконструкції»: «точкова сітка», «фолі» («божевілля»), «кінематографічний променад», «гра зміщених значень», «присутність відсутності», «стрічка Мебіуса». Пам'ятки деконструктивізму.

Постмодерн: мислення в термінах архітектури. Архітектурні відлуння постмодерністської «картини світу». Архітектурна критика як «текстуальний вимір архітектури». Постмодерна думка і архітектурні бестселери ХХ ст.: Ботан Богнар. Ендрю Бенджамін. Дженіфер Блумер. Марк Віглі. Ентоні Відлер. Джефф Кіпніс. Марк Казінс. Беатріс Коломна. Теорія архітектури: дискурси *про* архітектуру та дискурси *в* архітектурі. «Літературоцентризм» сучасної архітектури.

Питання для самоперевірки

1. Коли з'явився термін «постмодерн» в архітектурі? Хто його запровадив?
2. Що таке «пастіш-архітектура»? Які архітектори працюють у цьому напрямку?
3. Що таке «деконструктивістська архітектура»? Які архітектори працюють у цьому напрямку?

Тема семінару

Головні течії та напрямки сучасної європейської архітектури

Тема 7. Скульптура

Інформаційна лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Новітні тенденції в європейській скульптурі 1960–1980 рр. Поява арт-об'єктів, риси яких підривають класичне сприйняття скульптури. Сучасна скульптура як «специфічний об'єкт» (Дональд Джадд). Скульптура, інсталяція, енвайронмент (спільне і відмінне). Нові пластичні принципи (оптичність, динаміка, плинність, невизначеність форми). «Тенсегріті» (tensegrity) як поєднання напруги (tension) та структурної цілісності (structural integrity). Антимиметичний характер сучасної скульптури. Символіка та емблематика сучасної скульптури.

Концептуальні новації сучасної європейської скульптури. Скульптура як «театр дійсності» (Клас Ольденбург). Скульптура як «радикальна абстракція» (Ентоні Каро). Маніфест нової пластичної мови. «Мета сучасної скульптури полягає у передачі плинної та невловимої сутності матеріального образу, ніби посмішки Чеширського кота» (Девід Сильвестр).

Теорія і філософія сучасної скульптури. Клемент Грінберг: «Нова скульптура» (1948). Вільям Такер і Тім Скотт: «Роздуми про скульптуру» (1967). Майкл Фрід: «Мистецтво об'єктності» (1967). Вільям Такер: «Есе про скульптуру» (1969). Вільям Такер: «Мова скульптури» (1974).. Розалінд Краус: «Скульптура у розширеному сенсі» (1978).

Майстри сучасної скульптури. Творчість Йозефа Бойса (1921–1986). Маніфест про соціальну скульптуру» (1978). Пластичні об'єкти Й. Бойса. «Скорботні старі люди» (1954).

«Рояль» (1966). «Землетрус» (1981). «7000 дубів: базальт» (1982). «Батарейка Капрі» (1985). Теорія «розширеного мистецтва» Й. Бойса.

Творчість Ентоні Каро (1924–2013). Скульптура як «живописна вертикаль». «Квартет» (1972). «Emma Dipert» (1977). Серія «Страшний суд» (1995–1999). «Magnolia Passage» (2006). Серія «Капелла зі світла» (2008). Скульптура та інсталяція Е. Каро в оцінках критики. Клемент Грінберг: «Ентоні Каро» (1975). Розалінд Краусс: «Чи є Ентоні Каро парадигматичним митцем?» (1975). Вільям Рубін: «Ентоні Каро» (1975).

Творчість Гюнтера Юккера (нар. 1930). «Мистецтво цвяхів» Г. Юккера. «Швейна машинка в оточенні цвяхів» (1963). «Агресивний куб» (1970). «Террор-оркестр» (1980). «Поетика агресії» (1987). «Портрет Олівера Марка» (2011). Участь у мистецькій групі «Zero».

Творчість Хайнца Мака (нар. 1931). Кінетична скульптура Х. Мака. Теорія «динамічних структур». Художній маніфест «Спокій занепокоєння» («Die Ruhe der Unruhe», 1958). Заснування групи «Zero». Проект «Сахара» (1958). Серія «Кольорові сузір'я» («Chromatic Constellation», 1991). Проект «Columne pro coelo» (1985). Скульптура-водоспад «Wassertor» (2011). Скульптурні сади Х. Мака.

Творчість Баррі Фленагана (1941–2009). Міська скульптура та інсталяція Б. Фленагана. «Заєць-пострибайко» (1979). «Заєць-філософ» (1980). «Заєць-боксер» (1984). «Заєць на дзоні» (1988). «Зайці-акробати» (1988). «Заєць-Ніжинський» (1996). «Заєць-барабанщик» (2007). Ленд-арт Б. Фленагана.

Творчість Біла Вудроу (нар. 1948). Концептуальна скульптура Б. Вудроу. «П'ять предметів» (1980). «Слон» («Elephant», 1984). «Автопортрет» (1987). «Вдалих спуск» («Well Down», 1987). «Корал» («Coral», 1992). «Зубріння історії» (1995). «Золоті потоки» («Pond», 2006). Праця в об'єднанні «Нова британська скульптура».

Творчість Аніша Капура (нар. 1954). Фігуративна скульптура А. Капура. «Скульптура кольору: 1000 імен» (1982). «Мати як скеля» (1985). «Виветраючи світ навиворіт» (1995). «Небесне дзеркало» (2001). «Англія і Марсій» (2002). «С-образна дзеркально скульптура» (2005). «Дзеркало у небо» (2006). «Сауск у пустоту» (2009). «Левіафан» (2011). «Нисходження» (Descension, 2014).

Видатні шедеври сучасної скульптури. Кеннет Снелсон «Вежа з голок» (Needle Town, 1968). Жан Морін «Фрактальний простір» (Espace Fractal, 2004). Шираз Хаушарі «Храм Заходу» (1987). Рейчел Уайтрид «Дім» (1993). Мікеладжело Пістолетто «Венера у лахмітті». Жан Морін «Торкаючись хмар» (Reaching for the clouds). Мігель Шевальє «Фрактальна напружена цілісність» (Fractal Tensegity, 2007). Марк Воллінгер «Y-Дерево» (Y-Tree, 2008). Арнольдо Помадоро «Золотий шар» (Gold Sfera, 1990). Ентоні Гормлі «Сферичні кола» (Domain Field, 2003). «Моя ностальгія про майбутнє» (Tinc nostalgia de futur, 2012). Міхаель Габріель «Зігмунд Фрейд» (Sigmun Freid).

Питання для самоперевірки

1. Який зміст вкладається у поняття «тенсегрیتی»?
2. Назвіть основні твори Гюнтера Юккера. В чому полягає специфіка його творчості?
3. Назвіть основні твори Аніша Капура. В чому полягає специфіка його творчості?

Тема семінару

Сучасна скульптура як «специфічний об'єкт»

Тема. 8. Фотографія

Інформаційна лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Фотографія як вид мистецтва. Сутність фотографії. Фотографія як засіб мистецької комунікації. Фотографічне повідомлення та його значення. Інформативна функція фотографії. Фотографія як інтерпретація реальності. Фотографія як соціальний факт. Денотативна функція фотографії.

Види і жанри сучасної фотографії. 1. Документальна фотографія. 2. Політична фотографія. 3. Еротична фотографія. 4. Художня (театральна, студійна, мистецька). 5. Модна фотографія (fashion-зйомка). 6. Вулична фотографія. 7. Воєнна фотографія. 8. Спортивна фотографія. 9. Натуралістична фотографія (animal-зйомка).

Специфіка сучасної фотографії. Поняття «фотографічний дискурс» (А. Секула). Гра з текстурами, формами, світлом. Фото-сесія. Живопис і фото: проблема творчої взаємодії (Д. Аппельт, Ф. Гундлах, С. Зонтаг, Т. Руф, П. Теллер, Р. Хойссер). Сучасне фото: «вікна в потойбічний світ».

Майстри сучасної фотографії. Творчість Біла Брандта (1904–1983). Образна мова Б. Брандта. Серія «Нічний Лондон» («London's Night», 1938). Серія «Камера у Лондоні» («Camera in London», 1948). Серія «Літературна Британія» (1951). Серія «Еротика у перспективі» («Perspectives of Nudes», 1961). Серія «Тінь і світло» («Shadow and Light», 1966). «Поезія в об'єктиві» Б. Брандта.

Творчість Ірвіна Пенна (1917–2009). Серія «Жінка у Марокканському Палаці» («Woman in Moroccan Palace»). Серія «Лікарня» («Hospitale», 1980). «Дівчина з цигаркою» («Girl with Tobacco», 1951). Серія «Усі світи у маленькій кімнаті» («Worlds in small room», 1974). Серія «Земні тіла» («Earth bodies», 1980). Співпраця з журналом «Vogue». «Fashion Style» І. Пенна.

Творчість Макса Уолдмана (1919–1981). Серія «Кольорове місто» («Colour Town», 1947). Серія «Зеро Мостел» («Zero Mostel», 1965). Серія «Уолдман в театрі» («Waldman in Theatre», 1971). Серія «Після Раю» («After Eden»). Серія «Експериментальне ню» («Experimental Nude»). Серія «Уолдман про танок» («Waldman on Dance», 1977) Мистецтво Art-Nude М. Уолдмана.

Творчість Річарда Аведона (1923–2004). Серія «Спостереження» («Observations», 1959). Серія «Аведон:1960-ті» («Avedon: the sixties», 1971). Фотокнига «Нічого особистого» («Nothing personal», 1964). Серія «Портрети» («Portraits», 1974). Серія «Сім'я» («Family», 1976). Серія «Жінки світу» («Womans of world», 1997). Серія «За демократію» («For Democracy», 2004). Мистецтво портретного фото. Портрети політиків (Р. Рейган, Д. Ейзенхацер, Дж. Буш, Х. Клінтон), акторів (Ч. Чаплін, М. Монро), митців (П. Пікассо, Е. Воргол), музикантів (Дж. Ленон). «Людина як символ самої себе» у фото-сесіях Р. Аведона.

Творчість Ейко Хосое (нар. 1943). Фотографія як «танок на межі» Е. Хосое. Серія «Покарання розами» («Killed by Roses», 1963). Співпраця з письменником Юкіо Місімою. Серія «Чоловік та жінка» («Men and Women», 1960). Серія «Малюнок шкіри» («Kamaitachi», 1970). Серія «Попіл смерті: Помпеї, Аушвіц, Хіросима» («Deadly Ashes: Pompei, Auschwitz, Nyrosima», 2007). Участь у мистецькому колі «VIVO». «Жорстока естетика» Е. Хосое.

Творчість Пітера Ліппмана (нар. 1956). Фотографії-картини П. Ліппмана. Серія «Квіти та підбори». Серія «Парковка у раю» (Paradise Parking). Співпраця з будинком моди «Cristian Loubutin». Фантастичний світ П. Ліппмана.

Теоретики сучасного фотомистецтва. А. Базен «Онтологія фотографічного образу» (1945). Р. Барт: «Риторика образу» (1964), «Camera Lucida: коментар до фотографії». С. Зонтаг: «Про фотографію». Л. Рифеншталь: «Моє мистецтво фотографії». Б. Савчук: «Філософія фотографії». Алан Секула: «Про політику репрезентації і трафік у фотографії» («On the politics of representation and traffic in photography», 1980). Алан Секула: «Про створення фотографічного значення» («On the invention of the photographic meaning», 1982).

Питання для самоперевірки

1. Які ви знаєте види і жанри сучасної фотографії?
2. Чому творчість фотографа Ейко Хосое називають «танок на межі»?
3. Які особливості має мистецтво портретного фото Річарда Аведона?

Тема семінару

Фотографічний дискурс і політика репрезентації

Тема 9. Відео-арт, тв-арт та медіа-арт.

Інформаційна лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Революція у візуальному мистецтві. Поява нових технік створення зображення у 1960-1980-ті рр. (ксерокс, сканер, відео, комп'ютер). Розмаїття технічних засобів і форм репрезентації творчої уяви. Кіно, відео і телебачення: спільне і відмінне. Характерні риси відео-арту (особистий вимір, інтимність, психоделіка, миттєвість). Відеологія як логіка бачення.

Формування відео-арту (1960-1980 рр.). Перші проекти відео-арту. Вольф Фостель «Деколаж № 1» (1958). Леслі Левін «Відеоспостереження» (1966). Віто Аккончі «Відеонагляд» (1969). Даглас Девіс «Етюди на чорно-білій відео-стрічці» (1971). Даглас Девіс «Відео проти відео» (1972). Ед Емшвіллер «Scare-mates» (1973). Така Ішмура «Подвійний портрет» (1973). Хуан Дауні «Подорож» (1974). Кен Фейнголд «Вода, що тече з одного світу в інший» (1980).

Розквіт відео-арту (1980-2010 рр.). Поява відео-скульптур, відео-інсталяцій, відео-перформансу. Валентин Букатін, Булат Галєєв, Рустам Сейфуллін «Космічна соната» (1981). Роберт Каен «Присвячення П'єру Булезу» (1985). Дора Бірнбаум «Відеостіна у Ріо» (1989). Макс Елмі «Залишаючи ХХ ст.» (1992). Рей Репп «Хутрянний футляр» (1992). Стефані Сміт і Едвард Стюарт «Проникнення» (1993). П'єр Юїг «Ремейк» (1995). Шеріл Донеган «Визин у майстерню» (1997). Даглас Ейткін «Електрична земля» (1999). Ейя-Ліза Ахтіла «Будинок» (2003).

Творчість Вуді (нар. 1937) і Штейни (нар. 1940) Васюлків. Відео-сюрреалізм Васюлків. «Будинок» (1973). «Золотий подорож» (1973). «Машинний зір» (1976). «Сила» (1997).

Творчість Брюса Наумана (нар. 1941). Відео-телесність Б. Наумана. «Позиції на стінці та полу» (1968). «Відеокоридор» (1968).

Народження ТВ-арту (1960-1980 рр.). Перші проекти ТВ-арту. У Кіт Соньє «Чорне світло» (1970). Джон Балдесарі «Я створюю мистецтво» (1971). Даглас Девіс «Вуличні сцени» (1972). Річард Серра «Телебачення створює дюдей» (1973). Кіт Соньє «Кольорова серветка» (1973). Пітер Кампус «Негативний перетин» (1974). Джон Райлі «Ірландські репортажі» (1974). Кен Фейнголд «Людський сон» (1980).

Розвиток ТВ-арту (1980-2010 рр.). Соціальні, політичні та феміністичні мотиви у ТВ-арті. Пітер Агостино «ТВ-стрічки» (1981). Дітер Фрйозе «Шпигунський цикл *Великий брат*» (1987). Кшиштоф Водичко «Ксенологія» (1992). Шанталь Акерман «Репортаж зі Сходу» (1993). Віллі Доєрті «Наприкінці дня» (1994). Джудіт Баррі «Тверда камера» (1994). Марсель Олденбах «Кулаки в кишенях» (1994). Сукран Азіз «Ремінісценції» (1998). Шіріл Немат «Викрадення» (1999). Айзек Жульєн «Балтімор» (2000). Ів Сасман «89 секунд в Алькасарі» (2004).

Творчість Нам Джун Пайка (1932–2006). TV-арт як естетична форма *Kultur-Kritik*. «TV-куб» (1963). «Точка світла» (1963). «TV-сад» (1974). «TV-море» (1974). «Сюїта 212» (1975). «Глобальний кайф» (1975). «TV-Мислитель» (1975). «TV-рибки» (1976). «The More then Better» (1988). TV-арт і протест проти ідеології телебачення.

Поява медіа-арту (1960-1980-ті рр.). Говард Фрід «Арлекин зсередині» (1971). Даглас Девіс «Промова» (1972). Ед Емшвіллер «Термогенеза» (1973). Кіт Соньє «Анімація I» (1973). Кіт Соньє «Анімація II» (1974). Валентин Букатін, Булат Галєєв, Рустам Сейфуллін «Електронний митець» (1975–1980). Джудіт Баррі «Калейдоскоп» (1979).

Розвиток медіа-арту (1980-2010 рр.). Кен Фейнголд «Алегорія забуття» (1981). Роберт Каен «Просто час» (1983). Андреас Гурьски «Завод Siemens» (1991). Стефані Сміт і Едвард

Стюарт «Підтримка» (1996). Андреас Гурськи Серія «Чиказька фондова біржа» (1998-1999). Айзек Жульєн «Дорога у Масатлон» (1999). П'єр Юнг «Третя пам'ять» (1999). Шеріл Немат «Захоплення» (2000). Джеффри Уолл «Ранок» (2003).

Творчість Білла Віоли (нар. 1951). «Інформація» (1973). «Келья Святого Іоанна Креста» (1983). «Затримка свідомості» (1991).

Творчість Гері Хілла (нар. 1951). «Дыра в стене» (Hole in the Wall, 1974). «Електронна лінгвістика» (1977). «Incidence of Catastrophe» (1987.) «Between Cinema and a Hard Place» (1991). «Великі кораблі» (1992).

Комп'ютерне мистецтво. Електронна палітра та комп'ютерна графіка. Майкл Нолл «Квадратура Гаусса» (1963). Ліліан Шварц «Пікселляція» (1970). Жан П'єр Івараль «Синтезована Мона Ліза» (1989). Мігель Шевальє «Антропометрія» (1990). Вільям Летем «Еволюція форми» (1990). Кіт Коттінгем «Портрети-фікції» (1992). Норман Баллард і Джой Вулке «Візуалізація часу» (1995). Джон Саймон «Пересічний образ» (1997). Джеффри Уолл «Хлопці» (2003).

Цифрове мистецтво. Лера Любін «Історична пам'ять зустрічається з цифровою пам'яттю» (1985). Ліліан Шварц і Жан П'єр Івараль «Мона Ліза / Леонардо Да Вінчі» (1987). Айзек Жульєн «У пошуках Ленгстона» (1989). Джеффри Уолл «Несподіваний вітер» (1993). Єнтоні Азіз і Сем Купер «Дистопія» (1994). Чип Лорд «Завешення ХХ ст.» (1994-1995). Віктор Б'юрджин «Angelus Novus» (1995). Джон Саймон «Розгортання об'єкта» (2002). Айзек Жульєн «Paradise Omeros» (2003). Міхаель Ровнер «Зупинка часу» (2003).

Застосування електроніки та синтезаторів у медійних мистецтвах. «Mood Audio Syntesier» (Роберт Мун, 1973). «Scanimate» (Кіт Соньє, 1973). «Syntesier Paik / Abe» (Нам Джун Пайк, Сюй Абе, 1973). «Image Processor» (Ед Емшвіллер, 1973). Створення 3-D зображень. Цифрові камери. Інтерактивні технології. Internet. Grid-net. Мультіекранні інсталяції.

Відео- та медиаистецтво в оцінках критики. Даглас Холл і Саллі Джо Фойфер «Розуміння відео» (1990). Лев Манович «Що таке цифрове кіно?» (1995). Тімоті Дракрі «Історія художнього використання телекомунікаційних медіа» (1999). Раймон Беллур «Війна образів» (2000). Крістіна Пол «Цифрове мистецтво» (2003). Майкл Раш «Нові медіа у мистецтві» (2013). Концептуальні питання медіа-мистецтва. Перспективи розвитку медіа-мистецтва.

Питання для самоперевірки

1. Що таке відео-скульптура? Наведіть приклад.
2. Що таке відео-інсталяція? Наведіть приклад.
3. Що таке відео-перформанс? Наведіть приклад.

Тема семінару

Цифрове мистецтво: факти та артефакти.

Тема 10. Перформанс

Інформаційна лекція. Відеоконференція на платформі Zoom: 2 години.

Перформативність як феномен сучасної культури. Термін «перформативна форма культури» (Ричард Шехнер). Поява перформативних мистецтв на межі 1950–1960 рр. Перформанс. Хепенінг. Акціонізм. Творчі засади новітніх арт-практик.

Перформанс як вид мистецтва. Термін «перформанс» (Роуз Лі Голдберг). Перформанс як художня подія. Характерні ознаки перформансу (процесуальність, динамічність, суб'єктивність, інтерактивність, ситуативність). Хронотоп перформансу. Принципи класифікації перформансів.

Типологія перформансу за змістом. 1. Концептуальний перформанс. 2. Екзистенційний перформанс. 3. Політичний перформанс. 4. Феміністичний перформанс. 5. Еротичний перформанс.

Концептуальний перформанс і творчий експеримент. Брюс Науман. «Позиції на стінці та на полу» (1968). Концептуальний перформанс як засіб отримання нового художнього досвіду.

Екзистенційний перформанс і аналітика людського буття. Тема самотності Екзистенційний перформанс як засіб мистецької репрезентації складної життєвої ситуації, або почуттів (болю, відчаю, насилля). Сон Чо: «Робінзон або я» (1996). Джордж Барбер: «Відмова» (1996). Нельсон Хендрікс: «Окно» (1997). Політичний перформанс і мистецьке осмислення суспільної сфери. Анна Халпрін: «Танець з пустим плакатом» («Blanc Placard Dance», 1967). Марина Абрамович: «Балканське барокко». Марина Абрамович та Улай: «Комуністичне тіло, капіталістичне тіло». Політичний перформанс як мистецька критика ідеології.

Феміністичний перформанс. Карен Ле Кок і Ненсі Юделман: «Кімната Леї» («Leah's room», 1972). Ребека Хорн: «Маска із пензлів» («Pencils-Masc», 1972). Мередіт Монк: «Виховання дівчат» («Parenting of girls», 1973). Анна Мендьятта: «Форми тіла» («Camino del cuerpo», 1974). Марина Абрамович: «Губи Томаса» (1975). Дара Бірнбаум: «Диво-Жінка» («Wonder-Woman», 1979). Папілотті Піст: «Я – дівчина» (1986). Седі Беннінг: «Якщо у дівчини є інтимний щоденник» (1990). Стефані Сміт і Едвард Стюарт: «Проникнення» (1993).

Еротичний перформанс і «телесна чуттєвість». Каролін Шнееман: «Око і тіло» («Eye and body», 1963). Валі Експорт «Тактильне кіно» (The tactile cinema, 1968). Джоан Джонас: серія «Дзеркальні осколки» («Mirror pieces», 1968–1971). Ребека Хорн: «Одноріг» («Unicorn», 1970). Джуді Чикаго: «Народження трилогії» («The birth of trilogy», 1972). Марина Абрамович: «Енергія покою» (1980). Філіс Бальдіно: «З косметикою / Без косметики» (1993). Стефані Сміт і Едвард Стюарт: «Підтримка» (1995). Теїдзі Фурухасі: «Коханці» (1995). Еротичний перформанс як засіб дослідження людської сексуальності.

Типологія перформансу за видами мистецтва. 1. Музичний перформанс. 2. Хореографічний перформанс. 3. Театральний перформанс. 4. Живописний або графічний перформанс. 5. Відеоперформанс.

Музичний перформанс. Джон Кейдж і Мерс Каннінгем: «Випадкова зустріч» («Encounter», 1946). Джон Кейдж і Мерс Каннінгем: «Анонімне соло» («Solo untitled», 1953). Мерс Каннінгем і Ла Монт Янг: «Зимова вітка»: («Winter branch», 1964). Мередіт Монк: «Пісні гор» («Songs from the Hill», 1976). Мередіт Монк: «Музика дольменів» («Dolmen music», 1979). Стів Райх і Анна Кеєрсмахер: «Фаза: чотири рухи на музику Стіва Райха» (Phase: four movements on the music of Steve Reich, 1982). Анна Кеєрсмахер: «Мікрокосмос» («Micro cosmos», 1987). Мередіт Монк: «Атлас» («Atlas», 1991). Анна Кеєрсмахер: Mozart, 1992). Мередіт Монк: «Зіркова доріжка» («Star Track», 1995). Стів Райх і Анна Кеєрсмахер: «Дощ» («Rain», 2001)

Хореографічний перформанс. Тріша Браун: «П'єса на даху» («Roof Piece», 1973). «Прогулянка по стінці» («Walking on the wall», 1971). «Акумуляція» («Accumulation», 1971). «Локація» («Location», 1974). «Спіраль» (Spiral, 1975). Соло (Solo, 1976) Тріша Браун і Роберт Раушенберг «Крижана пастка» («Glacial Decoy», 1979) Тріша Браун і Роберт Раушенберг «Вмикання та вимкнення» («Set and reset», 1983)

Театральний перформанс. Люсінда Чайлдс і Лаура Дін: «Танок–обертання» (Circle Dance, 1972). Мерс Каннінгем: «Гірлянда» (1976). Івон Лайнер і Роберт Раушенберг Територія.

Живописний або графічний перформанс. «Астральна подорож» («Astral Convertible», 1989). «Дванадцять відтінків роз» («Twelve ton rose», 1996). «Орфей» («L'Orfeo», 1998). «Пігмаліон» («Pygmalion», 2010). «Злодії» («Rogues», 2011).

Типологія перформансу за жанром. 1. Інтерактивний перформанс (Interactive performance). Мерс Каннінгем «Точка у просторі» («Point in space», 1986). Стів Пекстон: «Магnezія» (Magnesium, 1972). 2. Мікс-перформанс (Mix-performance). Джон Кейдж і Мерс Каннінгем: «Концерт для фортепіано і оркестру» («Concert for piano and orchestra», 1958). Джон Кейдж «Роздум про тишу» (Voiceless Essays, 1987). Мередіт Монк: «Пісні Вознесіння» («Song of Ascension», 2008). 3. Перформанс змішаного жанру (Cross-genre performance). Джон Кейдж,

Девід Тодор, Мерс Каннінгем: «Асамбляж» («Assamblage», 1968). Мерс Каннінгем, Джон Кейдж Роберт Раушенберг: «Внутрішній ландшафт» («Innerscape», 1991). Мередіт Монк: «Пісні вулканів» («Volcano song», (1994). 4. Мультимедійний перформанс (Multimedia performance). Мерс Каннінгем і Нам Джун Пайк: «Мерц от Мерса і Пайка» (Merz be Merce and Paik, 19)

Теоретичне осмислення артефактів перформансу. Саллі Бейнс: «Гринвич-Віллідж: авангардний перформанс» («Greenwich-Village: Avant-garde Performance», 1993). Ричард Шехнер: «Дослідження перформансу» («Performance Studies», 2002). Марвін Карлсон: «Перформанс: критичний вступ» («Performance: a critical introduction», 2004). Філіп Аусландер: «Перформативність і документування перформансу» («The performativity and performance documentation», 2006).

Концептуальні проблеми перформансу. Патрік Кемпбел: «Аналізуючи перформанс: дослідження та інтерпретації» («Analyzing performance: issues and interpretations», 1996). Ричард Шехнер: «Есеї про теорію перформансу» («Essays on performance theory», 1976). Ребека Шнайдер: «Перформанс залишається» («Performance remains», 2001). Мейлінг Чен: «В іншому Лос-Анджелесі: багатогранне мистецтво перформансу» («In other Los Angeles: multicentric performance art», 2006). Андре Лепецький: «Виснажливий танець перформанс і політика руху» («The Exhausting dance: performance and politics of movements», 2006).

Філософія перформансу. Перформанс і гендерні студії. Анрі Сайр: «Чому постмодернізм має жіноче обличчя: об'єкт перформансу» («Why postmodernism is female face: the object of performance», 1996). Тілесність у перформансі. Ребека Шнайдер: «Експліцитне тіло у перформансі» («The Explicit body in performance», 1997). Перформанс між політикою і протестом. Свен Люттікен: «Ідеологія перформансу: минуле і сучасність» («Performance ideology: past and present», 2006). Перформанс як інтелектуальний проект. Саллі Бейнс і Андре Лепецькі «Сенс / почуття у перформансі» («The Senses in performance», 2007).

Перформанс у системі сучасного мистецтва. Стів Діксон: «Цифровий перформанс: історія нових медіа у театрі, танці, мистецтві перформансу та інсталяції» («Digital Performance: a history of New media in theatre, dance, performance art and installation», 2007). Олександра Картер: «Дослідження танцю та перформансу» («Dance studies and performance», 2010). Крістофер Бедфорд: «Віртуальна онтологія перформансу» («The virtual ontology of performance», 2011).

Питання для самоперевірки

1. Хто запровадив термін «перформативна форма культури»?
2. Назвіть теоретиків перформансу. Які твори їм належать?
3. Що таке музичний перформанс? Як він відбувається? Які приклади музичного перформансу вам відомі?

Тема семінару

Екзистенційний перформанс і аналітика людського буття